

SPORAZUM O POLITIČNEM DIALOGU IN SODELOVANJU
med Evropsko unijo in njenimi državami članicami na eni strani ter Republiko Kubo na drugi strani

KRALJEVINA BELGIJA,

REPUBLIKA BOLGARIJA,

ČEŠKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA DANSKA,

ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA,

REPUBLIKA ESTONIJA,

IRSKA,

HELENSKA REPUBLIKA,

KRALJEVINA ŠPANJA,

FRANCOSKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA HRVAŠKA,

ITALIJANSKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA CIPER,

REPUBLIKA LATVIJA,

REPUBLIKA LITVA,

VELIKO VOJVODSTVO LUKSEMBURG,

MADŽARSKA,

REPUBLIKA MALTA,

KRALJEVINA NIZOZEMSKA,

REPUBLIKA AVSTRIJA,

REPUBLIKA POLJSKA,

PORTUGALSKA REPUBLIKA,

ROMUNIJA,

REPUBLIKA SLOVENIJA,

SLOVAŠKA REPUBLIKA,

REPUBLIKA FINSKA,

KRALJEVINA ŠVEDSKA,

ZDRUŽENO KRALJESTVO VELIKA BRITANIJA IN SEVERNA IRSKA,

pogodbenice Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije, v nadaljnjem besedilu: države članice Evropske unije, in

EVROPSKA UNIJA

na eni strani ter

REPUBLIKA KUBA, v nadaljnjem besedilu: Kuba,

na drugi strani STA SE –

OB UPOŠTEVANJU želje pogodbenic po utrditvi in poglobitvi svojih vezi s krepitvijo političnega dialoga, sodelovanja ter gospodarskih in trgovinskih odnosov v duhu medsebojnega spoštovanja ter enakopravnosti;

OB POUДАРJANJU pomena, ki ga pogodbenici pripisujeta krepitvi političnega dialoga o dvostranskih in mednarodnih vprašanjih;

OB POUДАРJANJU želje po sodelovanju v mednarodnih forumih glede vprašanj skupnega interesa;

OB UPOŠTEVANJU zavezanosti nadaljnjemu spodbujanju strateškega partnerstva med Evropsko unijo ter Latinsko Ameriko in Karibi in Skupne strategije za partnerstvo med EU in Karibi ter upoštevanju vzajemnih koristi regionalnega sodelovanja in povezovanja;

OB PONOVI POTRĐITVI spoštovanja suverenosti, ozemeljske celovitosti in politične neodvisnosti Republike Kube;

OB PONOVI POTRĐITVI zavezanosti krepitvi učinkovitega multilateralizma in vloge Združenih narodov ter vsem načelom in ciljem Ustanovne listine Združenih narodov;

OB PONOVI POTRĐITVI spoštovanja univerzalnih človekovih pravic, kot so določene v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah in drugih ustreznih mednarodnih instrumentih o človekovih pravicah;

OB SKLICEVANJU na svojo zavezanost priznanim načelom demokracije, dobrega upravljanja in pravne države;

OB PONOVI POTRĐITVI zavezanosti spodbujanju mednarodnega miru in varnosti ter mirnega reševanja sporov v skladu z načeli pravičnosti in mednarodnega prava;

OB UPOŠTEVANJU zavezanosti mednarodnim obveznostim na področju razoroževanja in neširjenja orožja za množično uničevanje in njegovih nosilcev ter sodelovanju na tem področju;

OB UPOŠTEVANJU zavezanosti boju proti nezakoniti trgovini ter kopičenju osebne in lahkega orožja v skladu s svojimi obveznostmi v okviru mednarodnih instrumentov ter sodelovanju na tem področju;

OB POTRĐITVI zavezanosti preprečevanju in odpravi vseh oblik diskriminacije, vključno z diskriminacijo na podlagi rase, barve kože ali etnične pripadnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti;

OB POUДАРJANJU zavezanosti vključujočemu in trajnostnemu razvoju ter sodelovanju pri uresničevanju ciljev Agende za trajnostni razvoj do leta 2030;

OB PRIZNAVANJU statusa Kube kot otoške države v razvoju in ob upoštevanju ustrezne stopnje razvoja pogodbenic;

OB PRIZNAVANJU pomena razvojnega sodelovanja za države v razvoju, za njihovo trajno gospodarsko rast, trajnostni razvoj in celovito izvedbo mednarodno dogovorjenih razvojnih ciljev;

NA PODLAGI načela deljene odgovornosti in prepričanja o pomenu preprečevanja proizvodnje, prometa in uporabe prepovedanih drog;

OB SKLICEVANJU na svojo zavezanost boju proti korupciji, pranju denarja, organiziranemu kriminalu ter trgovini z ljudmi in tihotapljenju migrantov;

OB PRIZNAVANJU potrebe po okrepljenem sodelovanju na področju spodbujanja pravosodja, varnosti državljanov in migracij;

ZAVEDAJOČ SE potrebe po spodbujanju ciljev tega sporazuma prek dialoga in sodelovanja, ki vključuje vse ustrezne zainteresirane strani, po potrebi vključno z regionalnimi in lokalnimi oblastmi, civilno družbo in zasebnim sektorjem;

OB SKLICEVANJU na svoje mednarodne zaveze na področju socialnega razvoja, tudi na področjih izobraževanja, zdravja in pravic delavcev ter varstva okolja;

OB PONOVI POTRĐITVI, da imajo države suvereno pravico nad svojimi naravnimi viri in odgovornost za ohranjanje okolja v skladu s svojo nacionalno zakonodajo, načeli mednarodnega prava in Deklaracijo konference Združenih narodov o trajnostnem razvoju;

OB PONOVI POTRDI TVI pomena, ki ga pogodbenici pripisujeta načelom in pravilom, ki urejajo mednarodno trgovino, zlasti načelom iz Sporazuma o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije z dne 15. aprila 1994, večstranskim sporazumom, priloženim navedenemu sporazumu, ter potrebi po njihovi uporabi na pregleden in nediskriminatoren način;

PONOVI POUJARJAOČ svoje nasprotovanje enostranskim prisilnim ukrepom z ekstraterritorialnim učinkom, ki so v nasprotju z mednarodnim pravom in načeli proste trgovine, ter zavzemanje za njihovo odpravo;

OB UGOTOVITVI, da v primeru, če se pogodbenici odločita, da v okviru tega sporazuma skleneta posebne sporazume na področju svobode, varnosti in pravice, ki jih je Unija sklenila na podlagi naslova V tretjega dela Pogodbe o delovanju Evropske unije, določbe takšnih prihodnjih sporazumov ne bi zavezovale Združenega kraljestva in/ali Irske, razen če Evropska unija skupaj z Združenim kraljestvom in/ali Irsko glede na njune prejšnje dvostranske odnose s Kubo slednjo uradno obvesti, da sta Združeno kraljestvo in/ali Irsko postala zavezana takšnim sporazumom kot del Unije v skladu s Protokolom št. 21 o stališču Združenega kraljestva in Irske glede območja svobode, varnosti in pravice, ki je priložen Pogodbi o Evropski uniji in Pogodbi o delovanju Evropske unije. Podobno velja, da vsi naknadni notranji ukrepi Evropske unije, sprejeti na podlagi naslova V tretjega dela Pogodbe o delovanju Evropske unije za izvajanje tega sporazuma, ne bi zavezovali Združenega kraljestva in/ali Irske, razen če uradno sporočita, da želita sodelovati pri takšnih ukrepih ali jih sprejeti v skladu s Protokolom št. 21. Prav tako se ugotavlja, da bi takšni prihodnji sporazumi ali naknadni notranji ukrepi Evropske unije spadali na področje uporabe Protokola št. 22 o stališču Danske, ki je priložen navedenima Pogodbama –

DOGOVORILI O NASLEDNJEM:

DEL I

SPLOŠNE DOLOČBE

Člen 1

Načela

1. Pogodbenici potrjujeta zavezanost močnemu in učinkovitemu večstranskemu sistemu, popolnemu spoštovanju in upoštevanju mednarodnega prava ter namenom in načelom Ustanovne listine Združenih narodov (v nadaljnjem besedilu: Listina ZN).
2. Prav tako menita, da je temeljni vidik tega sporazuma njuna zaveza vzpostavljenim temeljem za odnose med Evropsko unijo in Kubo, v središču katerih so enakost, vzajemnost in medsebojno spoštovanje.
3. Pogodbenici se strinjata, da se vse dejavnosti iz tega sporazuma izvajajo v skladu z njunimi ustavnimi načeli, pravnimi okviri, zakonodajo, normami in predpisi ter veljavnimi mednarodnimi instrumenti, katerih pogodbenici sta.
4. Pogodbenici potrjujeta svojo zavezanost spodbujanju trajnostnega razvoja, ki je vodilno načelo pri izvajanju tega sporazuma.
5. Bistveni elementi tega sporazuma so spoštovanje in spodbujanje demokratičnih načel, spoštovanje vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kot so določene v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah ter v temeljnih mednarodnih instrumentih s področja človekovih pravic in njihovih izbirnih protokolov, ki se uporabljajo za pogodbenici, ter spoštovanje načela pravne države.
6. Pogodbenici v okviru sodelovanja priznavata, da imajo vsi narodi pravico do svobodnega odločanja o svojem političnem sistemu ter da svobodno sledijo svojemu gospodarskemu, družbenemu in kulturnemu razvoju.

Člen 2

Cilji

Pogodbenici se strinjata, da so cilji tega sporazuma:

- (a) utrditi in okrepiti obstoječe odnose med pogodbenicama na področjih političnega dialoga, sodelovanja in trgovine, in sicer na podlagi medsebojnega spoštovanja, vzajemnosti, skupnega interesa in spoštovanja suverenosti pogodbenic;
- (b) spremljati proces posodabljanja gospodarstva in družbe na Kubi z zagotavljanjem celovitega okvira za dialog in sodelovanje;

- (c) vzpostaviti v rezultate usmerjen dialog na podlagi mednarodnega prava, da bi okrepili dvostransko sodelovanje in vzajemno delovanje v mednarodnih forumih, zlasti v okviru Združenih narodov, z namenom krepitev človekovih pravic in demokracije, doseganja trajnostnega razvoja in odprave diskriminacije v vseh oblikah;
- (d) podpirati prizadevanja za doseganje ciljev Agende za trajnostni razvoj do leta 2030;
- (e) spodbujati trgovinske in gospodarske odnose v skladu s pravili in načeli, ki urejajo mednarodno trgovino v skladu s sporazumi Svetovne trgovinske organizacije (STO);
- (f) okrepiti regionalno sodelovanje z regijama Karibov in Latinske Amerike z namenom razvoja regionalnih odzivov na regionalne in globalne izzive, kjer je to mogoče, ter spodbujanja trajnostnega razvoja v regiji;
- (g) na vseh ravneh spodbujati vzajemno razumevanje s spodbujanjem stikov, dialoga in sodelovanja med družbo Kube in držav EU.

DEL II

POLITIČNI DIALOG

Člen 3

Cilji

Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali v političnem dialogu. Cilji navedenega dialoga so:

- (a) okrepiti politične odnose ter spodbujati izmenjave in medsebojno razumevanje glede vprašanj, ki so v skupnem interesu in zadevajo obe strani;
- (b) omogočiti obsežno izmenjavo mnenj in informacij med pogodbenicama glede stališč v mednarodnih forumih ter spodbujati vzajemno zaupanje pri opredelitvi in okrepitevi skupnih pristopov, kjer je to mogoče;
- (c) okrepiti Združene narode kot jedro večstranskega sistema, ob upoštevanju Ustanovne listine ZN in mednarodnega prava, da se jim omogoči učinkovito reševanje svetovnih izzivov;
- (d) nadalje spodbujati strateško partnerstvo med Evropsko unijo in Skupnostjo latinskoameriških in karibskih držav (CELAC).

Člen 4

Področja in načini sodelovanja

1. Pogodbenici se strinjata, da politični dialog poteka v rednih intervalih na ravni visokih uradnikov in na politični ravni ter zajema vse vidike skupnega interesa na regionalni ali mednarodni ravni. Pogodbenici se vnaprej dogovorita o vprašanjih, ki se obravnavajo v okviru političnega dialoga.
2. S političnim dialogom med pogodbenicama se poskušajo pojasniti interesi in stališča obeh pogodbenic ter vzpostaviti skupna podlaga za dvostranske ali večstranske ukrepe sodelovanja na področjih iz tega sporazuma in drugih področjih, ki bi jih pogodbenici lahko vključili z dogovorom.
3. Pogodbenici se bosta dogovorili o vzpostavitvi posebnih dialogov na področjih, kjer bo to potrebno.

Člen 5

Človekove pravice

V okviru splošnega političnega dialoga se pogodbenici strinjata, da bosta vzpostavili dialog o človekovih pravicah za okrepitev praktičnega sodelovanja med pogodbenicama na večstranski in dvostranski ravni. Pogodbenici se za vsako srečanje v okviru dialoga dogovorita o dnevnem redu, ki odraža njune interese in na uravnotežen način obravnava tako državljanske in politične pravice kot tudi gospodarske, socialne in kulturne pravice.

Člen 6

Nezakonita trgovina z osebnim in lahkim orožjem ter drugim konvencionalnim orožjem

1. Pogodbenici se zavedata, da nedovoljena proizvodnja, prenos in dajanje v obtok osebnega in lahkega orožja, vključno s strelivom, ter pretirano kopičenje, slabo upravljanje, neustrezno zavarovane zaloge in nenadzorovano širjenje tega orožja še naprej resno ogrožajo mednarodni mir in varnost.

2. Pogodbenici se strinjata, da bosta upoštevali in v celoti izvajali svoje obveznosti in zaveze na tem področju v skladu z veljavnimi mednarodnimi sporazumi in resolucijami Združenih narodov ter drugimi mednarodnimi instrumenti, pri čemer bosta kot priznan okvir upoštevali Akcijski program Združenih narodov za preprečevanje vseh vidikov nezakonitega trgovanja z osebnim in lahkim orožjem, boj proti njim in njihovo izkoreninjenje.
3. Pogodbenici ponovno potrjujeta neodtujljivo pravico do samoobrambe v skladu s členom 51 Listine ZN in pravico vseh držav, da proizvajajo, uvažajo in posedujejo osebno in lahko orožje za namene obrambe in nacionalne varnosti ter za njihovo sposobnost udeležbe v operacijah za ohranjanje miru v skladu z Listino ZN in na podlagi odločitve vsake pogodbenice.
4. Pogodbenici priznavata pomen notranjih sistemov nadzora pri prenosu konvencionalnega orožja v skladu z mednarodnimi instrumenti, kot je določeno v odstavku 2. Pogodbenici priznavata, da je treba takšen nadzor izvajati odgovorno kot prispevek k mednarodnemu in regionalnemu miru, varnosti in stabilnosti, zmanjšanju trpljenja ljudi ter preprečevanju nezakonite trgovine s konvencionalnim orožjem ali njegove preusmeritve k nepooblaščenim osebam.
5. Pogodbenici se nadalje strinjata, da bosta sodelovali na dvostranski, regionalni in mednarodni ravni ter zagotavljali usklajevanje, dopolnjevanje in sinergijo njunih prizadevanj za zagotovitev ustreznih zakonov, predpisov in postopkov za učinkovito nadzorovanje proizvodnje, izvoza, uvoza, prenosa ali ponovnega prenosa osebnega in lahkega orožja ter drugega konvencionalnega orožja in za preprečevanje, zatiranje in odpravo nezakonite trgovine z orožjem, s tem pa prispevali k ohranjanju mednarodnega miru in varnosti. Pogodbenici se strinjata, da bosta vzpostavili redni politični dialog, ki bo spremljal in krepil ta prizadevanja, in sicer ob upoštevanju narave, obsega in razsežnosti nezakonite trgovine z orožjem, ki zadeva vsako pogodbenico.

Člen 7

Razoroževanje in neširjenje orožja za množično uničevanje

1. Pogodbenici ponovno potrjujeta zavezanost splošni in popolni razorožitvi ter menita, da širjenje jedrskega, kemičnega in biološkega orožja in njihovih nosilcev, tako med državnimi kakor nedržavnimi subjekti, pomeni eno od najresnejših groženj za mednarodni mir, stabilnost in varnost.
2. Pogodbenici upoštevata razglasitev Latinske Amerike in Karibov za območje miru, ki vključuje zavezo držav te regije k jedrski razorožitvi, ter status Latinske Amerike in Karibov kot območja brez jedrskega orožja.
3. Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali ter prispevali k mednarodnim prizadevanjem za razorožitev, neširjenje orožja za množično uničevanje in njegovih nosilcev v vseh njegovih vidikih ter nacionalni nadzor nad izvozom orožja, in sicer s popolnim izpolnjevanjem in nacionalnim izvajanjem obstoječih obveznosti iz mednarodnih pogodb ter sporazumov glede razoroževanja in neširjenja orožja ter drugih mednarodnih obveznosti, ki veljajo za pogodbenici, ter načel in norm mednarodnega prava.
4. Pogodbenici se strinjata, da je ta določba bistven element tega sporazuma.
5. Pogodbenici se nadalje strinjata, da si bosta izmenjevali mnenja in sodelovali z namenom, da sprejmeta ukrepe za morebitni podpis, ratifikacijo ali pristop, kot je primerno, k ustreznim mednarodnim instrumentom ter izvajata in v celoti spoštujeta instrumente, katerih pogodbenici sta.
6. Pogodbenici se strinjata z vzpostavitvijo rednega dialoga za spremljanje njunega sodelovanja na tem področju.

Člen 8

Boj proti terorizmu v vseh oblikah in izrazih

1. Pogodbenici ponovno potrjujeta pomembno vlogo preprečevanja terorizma in boja proti njemu v vseh njegovih oblikah in izrazih ter se strinjata, da bosta sodelovali z izmenjavo izkušenj in informacij ob polnem spoštovanju načel Listine ZN, pravne države in mednarodnega prava, vključno z mednarodnim pravom človekovih pravic in mednarodnim humanitarnim pravom, ob upoštevanju Globalne strategije Združenih narodov (ZN) za boj proti terorizmu iz resolucije generalne skupščine ZN št. 60/288 z dne 8. septembra 2006 in njenih rednih pregledov.

2. Pogodbenici to storita predvsem:
 - (a) v okviru izvajanja ustreznih resolucij ZN ter ratifikacije in izvajanja univerzalnih pravnih instrumentov za boj proti terorizmu ter drugih pravnih instrumentov, ki zadevajo pogodbenici;
 - (b) z izmenjavo informacij o terorističnih skupinah in njihovih podpornih mrežah v skladu z mednarodnim in notranjim pravom;
 - (c) z izmenjavo mnenj o sredstvih, metodah in dobrih praksah v boju proti terorizmu in spodbujanju k terorističnim dejanjem, vključno s tehničnimi področji in usposabljanjem ter v zvezi s preprečevanjem terorizma;
 - (d) s sodelovanjem pri spodbujanju mednarodnega soglasja o boju proti terorizmu, financiranju teroristov in ustreznega normativnega okvira ter s prizadevanjem za čimprejšnji dogovor o splošni konvenciji o mednarodnem terorizmu, ki bo dopolnila sedanje instrumente ZN in druge veljavne mednarodne instrumente za boj proti terorizmu, katerih pogodbeni stranki sta pogodbenici;
 - (e) s spodbujanjem sodelovanja med državami članicami ZN za učinkovito izvajanje Globalne strategije ZN za boj proti terorizmu kot celote z vsemi ustreznimi sredstvi.

Člen 9

Huda kazniva dejanja mednarodnih razsežnosti

1. Pogodbenici ponovno potrjujeta, da najhujša kazniva dejanja, ki zadevajo mednarodno skupnost kot celoto, ne bi smela ostati nekažnovana in da bi bilo treba njihov pregon zagotoviti z ukrepi na nacionalni ali mednarodni ravni, kot je primerno, tudi z vključitvijo Mednarodnega kazenskega sodišča.
2. Pogodbenici ponovno poudarjata pomen sodelovanja z zadevnimi sodišči v skladu z njunimi zakoni in veljavnimi mednarodnimi obveznostmi.
3. Pogodbenici se strinjata, da so cilji in načela Listine ZN ter mednarodnega prava bistvenega pomena za učinkovito in pošteno mednarodno kazenskopravno pristojnost, ki dopolnjuje nacionalne pravosodne sisteme.
4. Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali z namenom krepitev pravnega okvira, namenjenega preprečevanju in kaznovanju najhujših kaznivih dejanj, ki zadevajo mednarodno skupnost, med drugim z izmenjavo izkušenj in krepitevijo zmogljivosti na področjih, o katerih se medsebojno dogovorita.

Člen 10

Enostranski prisilni ukrepi

1. Pogodbenici si izmenjujeta stališča glede enostranskih prisilnih ukrepov z ekstrateritorialnim učinkom, ki niso skladni z mednarodnim pravom in splošno sprejetimi pravili mednarodne trgovine, zaradi katerih sta prizadeti obe pogodbenici ter ki se uporabljajo kot sredstvo za izvajanje političnega in gospodarskega pritiska na države ter posegajo v suverenost drugih držav.
2. Pogodbenici si prizadevata vzpostaviti redni dialog o uporabi takšnih ukrepov ter preprečevanju in blaženju njihovih učinkov.

Člen 11

Boj proti trgovini z ljudmi in tihotapljenju migrantov

1. Pogodbenici si za določitev področij in pristopov skupnega delovanja izmenjujeta stališča o preprečevanju vseh oblik tihotapljenja migrantov in trgovine z ljudmi in boju proti njim ter zaščiti žrtev v skladu z Listino ZN in ustreznimi mednarodnimi instrumenti, zlasti Konvencijo ZN proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu, Protokolom za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in otroki, Protokolom proti tihotapljenju migrantov po kopnem, morju in zraku ter globalnim akcijskim načrtom ZN za boj proti trgovini z ljudmi, ki ga je sprejela generalna skupščina ZN z resolucijo št. 64/293.

2. Pogodbenici se zlasti osredotočata na:
 - (a) spodbujanje zakonov in politik, ki so skladni z določbami Konvencije ZN proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu, Protokola za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in otroki, ter Protokola proti tihotapljenju migrantov po kopnem, morju in zraku;
 - (b) dobre prakse in dejavnosti za odkritje, aretacijo in pregon kriminalnih mrež, ki se ukvarjajo s tihotapljenjem migrantov in trgovino z ljudmi, ter za podpora žrtev takih kaznivih dejanj.

Člen 12

Boj proti proizvodnji prepovedanih drog, prometu z njimi in njihovemu uživanju

1. Pogodbenici ponovno potrjujeta pomen izmenjave mnenj in dobrih praks z namenom, da se opredelijo področja in pristopi za skupno ukrepanje za preprečevanje in boj proti proizvodnji prepovedanih snovi, prometu z njimi in njihovemu uživanju v vseh njihovih oblikah, vključno z novimi psihoaktivnimi snovmi, v skladu z Listino ZN in ustreznimi mednarodnimi instrumenti, zlasti tremi glavnimi konvencijami ZN o nadzoru nad drogami iz let 1961, 1971 in 1988, politično deklaracijo in deklaracijo o vodilnih načelih zmanjšanja povpraševanja po drogah, ki jo je junija 1998 na posebnem zasedanju potrdila generalna skupščina Združenih narodov, politično deklaracijo in akcijskim načrtom, kot sta bila sprejeta na visoki ravni na 52. zasedanju Komisije Združenih narodov za droge marca 2009 ter dokumentom z rezultati, ki je bil sprejet na posebnem zasedanju o svetovni problematiki drog Generalne skupščine Združenih narodov aprila 2016.
2. Pogodbenici si tudi prizadevata sodelovati z drugimi državami pri zmanjševanju proizvodnje in preprodaje prepovedanih snovi z doslednim spoštovanjem mednarodnega prava, suverenosti držav ter načela skupne in deljene odgovornosti.

Člen 13

Boj proti rasni diskriminaciji, ksenofobiji in s tem povezani nestrpnosti

1. Pogodbenici se zavezujeta h globalnemu boju proti rasizmu, rasni diskriminaciji, ksenofobiji in s tem povezani nestrpnosti, vključno z vsesplošno ratifikacijo in izvajanjem Mednarodne konvencije o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije.
2. V zvezi s tem si izmenjujeta dobre prakse o strategijah in politikah za spodbujanje boja proti rasni diskriminaciji, ksenofobiji in s tem povezani nestrpnosti, zlasti za izvajanje deklaracije in akcijskega programa iz Durbana, na ozemljih pogodbenic ter na svetovni ravni.
3. Prav tako si izmenjujeta mnenja o najučinkovitejših načinih izvajanja mednarodnega desetletja oseb afriškega izvora za obdobje 2015–2024, ki so ga razglasili Združeni narodi.
4. Preučita možnost sprejetja ukrepov za boj proti rasni diskriminaciji v okviru Združenih narodov in drugih forumov.

Člen 14

Trajnostni razvoj

1. Pogodbenici pozdravljata Agendo za trajnostni razvoj do leta 2030 in njene cilje trajnostnega razvoja, ki jih je sprejela generalna skupščina Združenih narodov, in si prizadevata za njihovo izpolnitev na nacionalni in mednarodni ravni.
2. Strinjata se o pomenu izkoreninjenja revščine v vseh njenih oblikah in doseganja trajnostnega razvoja v njegovi gospodarski, socialni in okoljski dimenziji na uravnotežen in celosten način. S tem namenom ponovno potrjujeta svojo zavezanost izvajanju Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 v skladu s svojimi zmoglostmi in okoliščinami.

3. Pogodbenici priznavata, da je treba za resnično doseg trajnostnega razvoja izpolniti vseh 17 ciljev Agende za trajnostni razvoj do leta 2030. Strinjata se, da si bosta izmenjevali mnenja o najboljših načinih sodelovanja za doseganje ciljev trajnostnega razvoja, med drugim s:

- (a) spodbujanjem izkoreninjenja revščine, lakote, nepismenosti in slabega zdravja ter zagotavljanjem trajne, vključujoče in trajnostne gospodarske rasti za vse;
- (b) namenjanjem ustrezne pozornosti skupnemu reševanju vseh okoljskih vprašanj, vključno s podnebnimi spremembami, ter spodbujanjem trajnostnega upravljanja in rabe vode, morja in kopenskih ekosistemov;
- (c) sodelovanjem za okrepitev vloge žensk, zmanjšanje neenakosti med državami in znotraj njih, lažji dostop do sodnega varstva za vse ter oblikovanje učinkovitih, odgovornih in vključujočih institucij na vseh ravneh.

4. Pogodbenici se strinjata z vzpostavitvijo posebnega dialoga o Agendi za trajnostni razvoj do leta 2030, da bi opredelili načine za izboljšanje praktičnega sodelovanja med njima v splošnem okviru političnega dialoga. Pogodbenici se dogovorita o dnevnem redu za vsako srečanje v okviru dialoga.

5. Pogodbenici se zavezujeta, da bosta krepili globalno partnerstvo za razvoj, spodbujali usklajenost politik na vseh ravneh ter razvili celovit in inovativen pristop k mobilizaciji ter učinkoviti uporabi vseh razpoložljivih javnih, zasebnih, notranjih in mednarodnih virov, kot je določeno v akcijski agendi iz Adis Abebe o financiranju za razvoj.

6. Pogodbenici priznavata pomen rednega spremljanja in pregledovanja Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 in akcijske agende iz Adis Abebe o financiranju za razvoj na svetovni ravni v okviru političnega foruma ZN na visoki ravni za trajnostni razvoj, vključno z načini izvajanja, ter na nacionalni in regionalni ravni, kakor je ustrezno.

7. Pogodbenici ponovno poudarjata potrebo, da vse razvite države zagotovijo 0,7 % svojega bruto nacionalnega dohodka za uradno razvojno pomoč ter da si gospodarstva v vzponu in države z višjim srednjim dohodkom zastavijo cilje za povečanje svojega prispevka k mednarodnemu javnemu financiranju.

DEL III

SODELOVANJE IN DIALOG O SEKTORSKI POLITIKI

NASLOV I

Splošne določbe

Člen 15

Cilji

1. Splošni cilj sodelovanja in dialoga o sektorski politiki pod okriljem tega sporazuma je krepiti dvostranske odnose med Evropsko unijo in Kubo z lažjim dostopom do virov, mehanizmov, orodij in postopkov.

2. Pogodbenici se strinjata, da bosta:

- (a) izvajali ukrepe sodelovanja, ki bodo dopolnjevali prizadevanja Kube za gospodarski in socialni trajnostni razvoj, in sicer na področjih, ki so v naslovih I do VI tega dela opredeljena kot prednostna;
- (b) spodbujali vključujoč trajnostni razvoj s krepitvijo vzajemne podpore med gospodarsko rastjo, ustvarjanjem delovnih mest, socialno kohezijo in zaščito ter varstvom okolja;
- (c) prispevali k doseganju ciljev Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 s pomočjo učinkovitih ukrepov sodelovanja;
- (d) spodbujali medsebojno zaupanje z rednimi izmenjavami mnenj in opredeljevanjem področij sodelovanja pri globalnih vprašanjih, ki so v interesu obeh pogodbenic.

Člen 16

Načela

1. Sodelovanje podpira in dopolnjuje prizadevanja pogodbenic pri izvajanju prednostnih nalog, določenih v njihovih razvojnih politikah in strategijah.
2. Sodelovanje je rezultat dialoga med pogodbenicama.
3. Vzpostavijo se dejavnosti sodelovanja na dvostranski in regionalni ravni, ki se dopolnjujejo, tako da podpirajo cilje iz tega sporazuma.
4. Pogodbenici spodbujata udeležbo vseh zadevnih akterjev v njihovih razvojnih politikah in njunem sodelovanju, kot je predvideno v tem sporazumu.
5. Pogodbenici izboljšujeta učinkovitost svojega sodelovanja z delovanjem v skupno določenih okvirih, ob upoštevanju večstransko dogovorjenih mednarodnih povez. Spodbujata usklajevanje, prilagajanje in sodelovanje med donatorji ter izpolnjevanje medsebojnih obveznosti, povezanih z uresničevanjem dejavnosti sodelovanja.
6. Pogodbenici se strinjata, da je treba pri pripravi dejavnosti sodelovanja upoštevati njune različne stopnje razvoja.
7. Pogodbenici se strinjata, da bosta zagotovili pregledno in odgovorno upravljanje finančnih sredstev, razpoložljivih za dogovorjene ukrepe.
8. Pogodbenici se strinjata, da sodelovanje na podlagi tega sporazuma poteka v skladu z njunimi postopki, vzpostavljenimi v ta namen.
9. Cilj sodelovanja je doseči trajnostni razvoj ter povečati število nacionalnih, regionalnih in lokalnih kapacitet za doseganje dolgoročne vzdržnosti.
10. Pri sodelovanju se upoštevajo vprašanja, ki zadevajo več področij.

Člen 17

Dialog o sektorski politiki

1. Pogodbenici si prizadevata voditi dialog o sektorski politiki na področjih skupnega interesa. Tak dialog bi lahko obsegal:
 - (a) izmenjavo informacij o oblikovanju politik in načrtovanju v zadevnih sektorjih;
 - (b) izmenjavo stališč o usklajevanju pravnega okvira pogodbenic z mednarodnimi pravili in standardi ter izvajanju takih pravil in standardov;
 - (c) izmenjavo dobrih praks v zvezi z oblikovanjem sektorskih politik, usklajevanjem in upravljanjem politik ali posebnimi sektorskimi izzivi.
2. Pogodbenici si prizadevata za podkrepitev dialoga o sektorski politiki s konkretnimi ukrepi sodelovanja, kjer je to primerno.

Člen 18

Načini in postopki sodelovanja

1. Pogodbenici se strinjata, da bosta razvijali sodelovanje v skladu z naslednjimi načini in postopki:
 - (a) tehnična in finančna pomoč, dialog in izmenjava mnenj in informacij kot prispevek k uresničevanju ciljev tega sporazuma;
 - (b) razvoj njunega dvostranskega sodelovanja na podlagi dogovorjenih prednostnih nalog za spodbujanje in dopolnjevanje razvojnih strategij in politik Kube;
 - (c) spodbujanje sodelovanja Kube v programih regionalnega sodelovanja EU;

- (d) spodbujanje sodelovanja Kube v programih tematskega sodelovanja EU;
 - (e) spodbujanje sodelovanja Kube kot pridružene partnerice v okvirnih programih Evropske unije;
 - (f) spodbujanje sodelovanja na področjih skupnega interesa med pogodbenicama in s tretjimi državami;
 - (g) spodbujanje inovativnih načinov in instrumentov sodelovanja in financiranja, da se poveča učinkovitost sodelovanja;
 - (h) nadaljnja preučitev praktičnih možnosti za sodelovanje, ki je v njenem skupnem interesu.
2. Evropska unija obvesti Kubo o novih mehanizmih in instrumentih, do katerih bi bila Kuba lahko upravičena.
3. Humanitarna pomoč EU se bo ob naravnih in drugih nesrečah zagotovila na podlagi skupno opredeljenih potreb in v skladu s humanitarnimi načeli.
4. Pogodbenici skupaj določita ustrezne delovne postopke, da bi zagotovili učinkovitost in uspešnost sodelovanja. Takšni delovni postopki lahko po potrebi vključujejo vzpostavitev koordinacijskega odbora, ki se redno sestaja, da bi sistematično načrtoval, usklajeval in spremljal vse dejavnosti sodelovanja ter informacijske in komunikacijske dejavnosti, s katerimi se ozavešča o podpori Evropske unije za ukrepe.
5. Kuba prek svojih pristojnih pooblaščenih subjektov:
- (a) opravi vse uvozne postopke, za blago in surovine, povezane z ukrepi sodelovanja, brez pobiranja carinskih pristojbin in davkov;
 - (b) prek zdravstvenih in kmetijskih organov po potrebi upravlja sanitarni, veterinarski in fitosanitarni nadzor ter
 - (c) dopolni migracijske postopke za osebje, ki na Kubo potuje za potrebe dogovorjenih ukrepov sodelovanja, ter postopke v zvezi z drugimi dovoljenji za začasno delo in prebivanje v tujini za osebje na delu v tujini, začasno zaposleno na Kubi.

Člen 19

Akterji sodelovanja

Pogodbenici se strinjata, da se sodelovanje izvaja v skladu z njunimi ustreznimi postopki s strani različnih družbenih akterjev, vključno s:

- (a) kubanskimi vladnimi ustanovami ali javnimi organi, ki jih imenujejo navedene ustanove;
- (b) lokalnimi organi na različnih ravneh;
- (c) mednarodnimi organizacijami in njihovimi agencijami;
- (d) razvojnimi agencijami držav članic Evropske unije ter
- (e) civilno družbo, vključno z znanstvenimi, tehničnimi, kulturnimi, umetniškimi, športnimi, prijateljskimi in solidarnostnimi združenji, socialnimi organizacijami, sindikati in zadrugami.

Člen 20

Sektorji sodelovanja

1. Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali predvsem v sektorjih iz naslovov I do VI tega dela.
2. Pogodbenici se strinjata, da ukrepi sodelovanja, ki se opredelijo, vključujejo naslednja horizontalna in strateška področja delovanja za razvoj:
- (a) trajnostni razvoj;
 - (b) človekove pravice in dobro vodenje;
 - (c) okoljska trajnost;

- (d) preprečevanje nesreč;
- (e) vidik spola;
- (f) osebe v ranljivem položaju;
- (g) grajenje nacionalnih kapacitet ter
- (h) upravljanje znanja.

Člen 21

Sredstva za sodelovanje in zaščito finančnih interesov pogodbenic

1. Pogodbenici se strinjata, da bosta zagotovili ustrezna sredstva, vključno s finančnimi sredstvi, če to omogočajo njuna sredstva in predpisi, da bi izpolnili cilje sodelovanja iz tega sporazuma.
2. Pogodbenici uporabljata finančno pomoč v skladu z načeli dobrega finančnega poslovanja in sodelujeta pri zaščiti svojih finančnih interesov. Pogodbenici sprejmeta učinkovite ukrepe za preprečevanje goljufij, korupcije in vseh drugih nezakonitih dejavnosti ter boj proti njim, med drugim s sredstvi vzajemne upravne pomoči in vzajemne pravne pomoči na področjih, ki jih zajema ta sporazum. Kakršen koli dodaten sporazum ali finančni instrument, ki ga bosta sprejeli pogodbenici, vključuje posebne klavzule o finančnem sodelovanju, ki zajemajo usklajene nadzorne ukrepe, kot so pregledi na kraju samem, inšpekcijski pregledi in ukrepi proti goljufijam, med drugim tudi ukrepi, ki jih izvajata Evropski urad za boj proti goljufijam in generalni revizor Republike Kube.

NASLOV II

Demokracija, človekove pravice in dobro upravljanje

Člen 22

Demokracija in človekove pravice

1. Ob upoštevanju, da sta varstvo in spodbujanje človekovih pravic ter temeljnih svoboščin prva odgovornost vlad, ob upoštevanju pomena nacionalnih in regionalnih posebnosti ter različnih zgodovinskih, kulturnih in verskih ozadij ter ob upoštevanju dejstva, da je njuna dolžnost varovati vse človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na njihove politične, gospodarske in kulturne sisteme, se pogodbenici strinjata, da bosta sodelovali na področju demokracije in človekovih pravic.
2. Pogodbenici priznavata, da demokracija temelji na svobodno izraženi volji ljudi pri določanju svojih lastnih političnih, gospodarskih, socialnih in kulturnih sistemov ter njihovi polni udeležbi v vseh vidikih življenja.
3. Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali pri krepitvi demokracije in svojih zmogljivosti za izvajanje načel ter praks na področju demokracije in človekovih pravic, vključno s pravicami manjšin.
4. Sodelovanje lahko med drugim vključuje dejavnosti, o katerih se vzajemno dogovorita pogodbenici, z namenom:
 - (a) spoštovanja in podpore Splošne deklaracije človekovih pravic ter spodbujanja in varovanja državljanskih, političnih, ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic za vse;
 - (b) obravnavanja človekovih pravic v svetovnem merilu na pošten in pravičen način, in sicer na enakopravni podlagi in z enakim poudarkom, ob priznavanju, da so človekove pravice univerzalne, nedeljive ter medsebojno odvisne in povezane;
 - (c) učinkovitega izvajanja mednarodnih instrumentov s področja človekovih pravic in izbirnih protokolov, ki se uporabljajo v vsaki pogodbenici, ter priporočil organov Združenih narodov za človekove pravice;

- (d) vključevanja spodbujanja in varstva človekovih pravic v notranje politike in razvojne načrte;
- (e) ozaveščanja in spodbujanja izobraževanja o človekovih pravicah, demokraciji in miru;
- (f) krepitev demokratičnih institucij in institucij s področja človekovih pravic ter pravnih in institucionalnih okvirov za spodbujanje in varstvo človekovih pravic;
- (g) razvoja skupnih pobud skupnega interesa v okviru ustreznih večstranskih forumov.

Člen 23

Dobro vodenje

1. Pogodbenici se strinjata, da sodelovanje na področju dobrega vodenja temelji na strogem spoštovanju načel Listine ZN in mednarodnega prava.
2. Tako sodelovanje lahko med drugim vključuje dejavnosti, o katerih se vzajemno dogovorita pogodbenici, z namenom:
 - (a) spoštovanja pravne države;
 - (b) spodbujanja preglednih, odgovornih, učinkovitih, stabilnih in demokratičnih institucij;
 - (c) izmenjave izkušenj in krepitev zmogljivosti na področju pravnih zadev in pravosodne zmogljivosti države;
 - (d) izmenjave informacij v zvezi s pravnimi sistemi in zakonodajo;
 - (e) spodbujanja izmenjave dobrih praks glede dobrega vodenja, odgovornosti in preglednega upravljanja na vseh ravneh;
 - (f) skupnega delovanja za bolj vključujoče politične procese, ki omogočajo dejansko udeležbo vseh državljanov.

Člen 24

Krepitev institucij in pravne države

Pogodbenici namenjata posebno pozornost konsolidaciji pravne države, vključno z dostopom do sodnega varstva in poštenega sojenja ter krepitev institucij na vseh ravneh in področjih, povezanih z izvrševanjem zakonodaje ter delovanjem pravosodja.

Člen 25

Modernizacija javne uprave

Pogodbenici se strinjata, da za posodobitev svojih javnih uprav med drugim sodelujeta pri:

- (a) izboljšanju organizacijske učinkovitosti;
- (b) povečanju učinkovitosti institucij pri zagotavljanju storitev;
- (c) izboljšanju preglednega upravljanja javnih sredstev in odgovornosti;
- (d) izmenjavi izkušenj v zvezi z izboljšanjem pravnega in institucionalnega okvira;
- (e) krepitev zmogljivosti, med drugim na področju načrtovanja politik ter izvajanja in ocenjevanja zagotavljanja javnih storitev, e-uprave ter boja proti korupciji;
- (f) izmenjavi mnenj in dobrih praks na področju upravljanja javnih financ;
- (g) krepitevi procesa decentralizacije v skladu s svojimi nacionalnimi strategijami za gospodarski in družbeni razvoj.

Člen 26

Preprečevanje in reševanje sporov

1. Pogodbenici se strinjata, da si bosta izmenjevali izkušnje in dobre prakse na področju preprečevanja ter reševanja sporov na podlagi skupnega razumevanja za odpravo temeljnih vzrokov za spore.
2. Sodelovanje na področju preprečevanja in reševanja sporov je namenjeno krepitvi zmogljivosti za reševanje sporov in lahko med drugim vključuje podporo pri postopkih mediacije, pogajanj in doseganja sprave ter širša prizadevanja za podporo krepitve zaupanja in graditve miru na regionalni in mednarodni ravni.

NASLOV III

Spodbujanje pravice, varnost državljanov in migracije

Člen 27

Varstvo osebnih podatkov

1. Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali za zagotovitev visoke ravni varstva osebnih podatkov v skladu z večstransko dogovorjenimi standardi ter drugimi pravnimi instrumenti in praksami.
2. Sodelovanje na področju varstva osebnih podatkov lahko med drugim vključuje krepitev zmogljivosti, tehnično pomoč in izmenjavo informacij v skladu z medsebojnim dogovorom pogodbenic.

Člen 28

Prepovedane droge

1. Pogodbenici sodelujeta pri zagotavljanju obsežnega, celovitega in uravnoteženega pristopa k preprečevanju ter reševanju globalne problematike drog prek učinkovitih ukrepov in usklajevanja med pristojnimi organi, zlasti na področjih zdravja, izobraževanja, kazenskega pregona, carine, socialnih zadev, pravosodja in notranjih zadev, z namenom odprave ali zmanjšanja proizvodnje, preskrbe, trgovine, povpraševanja in posedovanja v skladu z notranjo zakonodajo na področju prepovedanih drog in ob ustreznem spoštovanju človekovih pravic. Cilj takšnega sodelovanja je tudi zmanjšanje učinkov prepovedanih drog, pomoč žrtvam na nediskriminatoren in vključujoč način, obravnava proizvodnje in uporabe novih psihoaktivnih snovi ter učinkovitejše preprečevanje preusmerjanja predhodnih kemičnih sestavin, ki se uporabljajo za nezakonito proizvodnjo narkotičnih drog in psihotropnih snovi.
2. Pogodbenici se dogovorita o načinih sodelovanja za doseg te ciljev. Ukrepi temeljijo na skupno dogovorjenih načelih v skladu z ustreznimi mednarodnimi konvencijami, zlasti tremi glavnimi konvencijami ZN o nadzoru nad drogami iz let 1961, 1971 in 1988, politično deklaracijo in deklaracijo o vodilnih načelih zmanjšanja povpraševanja po drogah, ki jo je junija 1998 na posebnem zasedanju potrdila generalna skupščina Združenih narodov, politično deklaracijo in akcijskim načrtom, kot sta bila sprejeta na visoki ravni 52. zasedanja Komisije Združenih narodov za droge marca 2009 ter dokumentom z rezultati, ki je bil sprejet na posebnem zasedanju o svetovni problematiki drog Generalne skupščine Združenih narodov aprila 2016.
3. Pogodbenici se brez poseganja v druge mehanizme sodelovanja strinjata, da se bo v ta namen na medregionalni ravni uporabljal mehanizem usklajevanja in sodelovanja na področju drog med Evropsko unijo ter Latinsko Ameriko in Karibi ter da bosta sodelovali, da bi povečali njeno učinkovitost.
4. Pogodbenici se tudi strinjata, da bosta sodelovali v boju proti kriminalu v zvezi s trgovino z drogami, in sicer z boljšim usklajevanjem z ustreznimi mednarodnimi telesi in organi, vključno na področju policijskega in pravosodnega sodelovanja.
5. Pogodbenici si bosta izmenjevali izkušnje na področjih, kot so politični, zakonodajni in institucionalni razvoj, usposabljanje osebja, raziskave v zvezi z drogami, preprečevanje, zdravljenje, rehabilitacija in socialna reintegracija uživalcev drog, da bi zmanjšali negativne posledice svetovne problematike drog za javno zdravstvo in družbo.

Člen 29

Pranje denarja

1. Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali pri preprečevanju izkoriščanja njunih finančnih sistemov, institucij ter dejavnosti in poklicev izven finančnega sektorja za pranje premoženjskih koristi, pridobljenih s kaznivimi dejanji, kot so nezakonita trgovina z drogami in korupcija, in za financiranje terorizma ter boju proti temu.
2. Pogodbenici se strinjata, da si bosta izmenjevali dobre prakse, strokovna znanja, pobude za krepitev zmogljivosti in usposabljanja na podlagi vzajemnega dogovora na področju tehnične in upravne pomoči, namenjene razvoju in izvajanju predpisov ter učinkovitemu delovanju mehanizmov za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma.
3. Sodelovanje je osredotočeno na:
 - (a) izmenjavo ustreznih informacij v okviru njunih ustreznih zakonodajnih okvirov;
 - (b) sprejetje in učinkovito izvajanje ustreznih standardov za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma, primerljivih s tistimi, ki so jih sprejeli ustrezni mednarodni organi, delujoči na tem področju, na primer, kjer je primerno, Projektna skupina za finančno ukrepanje in skupina za finančno ukrepanje za Latinsko Ameriko.

Člen 30

Organizirani kriminal

1. Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali pri preprečevanju organiziranega kriminala, vključno z mednarodnim organiziranim kriminalom, in finančnega kriminala ter v boju proti njim. V ta namen spodbujata in si izmenjujeta dobre prakse ter izvajata ustrezne dogovorjene mednarodne standarde in instrumente, kot sta Konvencija Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu z njenimi dopolnilnimi protokoli ter Konvencija Združenih narodov proti korupciji.
2. Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali za izboljšanje varnosti državljanov, zlasti s podporo varnostnim politikam in strategijam. Tako sodelovanje mora prispevati k preprečevanju kriminala in lahko vključuje dejavnosti, kot so regionalni projekti sodelovanja med policijo in pravosodnimi organi, programe usposabljanja in izmenjavo najboljših praks profiliranja v kriminalističnem preiskovanju. Med drugim obsega tudi izmenjavo stališč o zakonodajnih okvirih, upravno in tehnično pomoč, namenjeno krepitevi institucionalnih in operativnih zmogljivosti organov pregona, ter izmenjavo informacij in ukrepov za krepitev sodelovanja, povezanega s preiskavami.

Člen 31

Boj proti korupciji

1. Pogodbenici sodelujeta pri izvajanju in spodbujanju ustreznih mednarodnih standardov in instrumentov, kot je Konvencija Združenih narodov proti korupciji.
2. Pogodbenici sodelujeta zlasti pri:
 - (a) izboljšanju organizacijske učinkovitosti ter zagotavljanju preglednega upravljanja javnih virov in odgovornosti, in sicer ob sodelovanju zadevnih institucij, ustanovljenih za boj proti korupciji;
 - (b) izmenjavi dobrih praks glede krepitev ustreznih institucij, vključno z organi pregona in sodstvom;
 - (c) preprečevanju korupcije in podkupovanja v mednarodnih transakcijah;
 - (d) ocenjevanju izvajanja politik za boj proti korupciji na lokalni, regionalni, nacionalni in mednarodni ravni v okviru mehanizma za pregled izvajanja Konvencije ZN proti korupciji;
 - (e) spodbujanju ukrepov za podporo kulture preglednosti, zakonitosti in spremembi odnosa ljudi do koruptivnih praks;
 - (f) spodbujanju ukrepov za opredelitev in izterjavo sredstev, spodbujanje dobrih praks in izgradnjo zmogljivosti.

Člen 32

Nezakonita trgovina z osebnim in lahkim orožjem

1. Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali pri preprečevanju nezakonite trgovine z osebnim in lahkim orožjem, njegovimi sestavnimi deli in strelivom ter boju proti njej, in sicer z izvajanjem priznanega okvira Akcijskega programa ZN za preprečevanje vseh vidikov nezakonitega trgovanja z osebnim in lahkim orožjem, boj proti njim in njihovo izkoreninjenje. V zvezi s tem se strinjata, da bosta sodelovali z namenom izmenjave izkušenj in usposabljanja med pristojnimi organi, vključno s carinskimi organi, policijo in nadzornimi organi.
2. Kot je navedeno v Akcijskem programu ZN iz prvega odstavka, pogodbenici v zvezi s tem med drugim ponovno potrjujejo neodtujljivo pravico do individualne ali kolektivne samoobrambe v skladu s členom 51 Listine ZN in pravico vseh držav, da proizvajajo, uvažajo in posedujejo osebno in lahko orožje za namene samoobrambe in varnosti ter za njihovo sposobnost udeležbe v operacijah za ohranjanje miru v skladu z Listino ZN in na podlagi odločitve vsake pogodbenice.

Člen 33

Boj proti terorizmu

1. Pogodbenici sodelujeta v boju proti terorizmu z izvajanjem okvira in standardov, dogovorjenih v členu 8.
2. Pogodbenici sodelujeta tudi pri zagotavljanju kazenskega pregona vsake osebe, ki sodeluje pri financiranju, načrtovanju, pripravi ali izvajanju terorističnih dejanj ali teroristična dejanja podpira. Pogodbenici se strinjata, da boj proti terorizmu poteka ob spoštovanju ustreznih resolucij Združenih narodov ob hkratnem spoštovanju suverenosti pogodbenic ter v skladu z ustreznimi pravnimi postopki, človekovimi pravicami in temeljnimi svoboščinami.
3. Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali pri preprečevanju in zatiranju terorističnih dejanj s pomočjo policijskega in pravosodnega sodelovanja.
4. Pogodbenici, ki sta zavezani Globalni strategiji ZN za boj proti terorizmu, bi morali spodbujati njeno uravnoteženo izvajanje in se po potrebi dogovoriti o izvajanju ukrepov iz strategije za končanje grožnje terorizma na najučinkovitejši način.
5. Pogodbenici se tudi strinjata, da bosta sodelovali v okviru Združenih narodov za dokončanje osnutka dogovora glede splošne konvencije proti mednarodnemu terorizmu.

Člen 34

Migracije, trgovina z ljudmi in tihotapljenje migrantov

1. Sodelovanje se nadaljuje glede na posvetovanja med pogodbenicama o njunih potrebah in stališčih, izvaja pa se v skladu z zakonodajnim okviroma pogodbenic. Osredotočalo se bo zlasti na:
 - (a) glavne vzroke za migracije;
 - (b) razvoj in izvajanje nacionalnih zakonodaj in praks na področju mednarodne zaščite, in sicer v skladu z načeli in normami mednarodnega prava, vključno z načelom mednarodne zaščite v primerih, ko se to uporablja;
 - (c) pravila o dovolitvi vstopa ter na pravice in status sprejetih oseb, pošteno obravnavo in vključevanje oseb, ki v državi prebivajo zakonito, v družbo, izobraževanje in usposabljanje zakonitih migrantov ter ukrepe proti rasizmu in ksenofobiji in vse veljavne predpise v zvezi s človekovimi pravicami migrantov;
 - (d) oceno mehanizmov in politik za enostavnejši prenos nakazil;
 - (e) izmenjavo mnenj in dobrih praks ter razpravo o vprašanih skupnega interesa v zvezi s krožno migracijo in preprečevanjem bega možganov;

- (f) izmenjavo izkušenj in dobrih praks, tehnično, tehnološko, operativno in pravosodno sodelovanje, po potrebi in sporazumno, glede vprašanj v zvezi z bojem proti trgovini z ljudmi in tihotapljenju migrantov, vključno z bojem proti mrežam in kriminalnim organizacijam tihotapcev ter trgovcev z ljudmi in zagotavljanjem zaščite, pomoči ter podpore za žrtve tovrstnih kaznivih dejanj;
- (g) vračanje oseb, ki nezakonito prebivajo na ozemlju druge pogodbenice, v humanih, varnih in dostojanstvenih pogojih in ob doslednem spoštovanju njihovih človekovih pravic, vključno s spodbujanjem njihove prostovoljne vrnitve, ter ponovni sprejem takih oseb v skladu z odstavkom 2;
- (h) podporne ukrepe, namenjene trajnostni reintegraciji povratnikov.
2. V okviru sodelovanja za preprečevanje in nadzor nezakonitega priseljevanja ter brez poseganja v potrebo po zaščiti žrtev trgovanja z ljudmi se pogodbenici nadalje strinjata, da bosta:
- (a) ugotovili istovetnost domnevno svojih državljanov in ponovno sprejeli svoje državljane, ki se nezakonito zadržujejo na ozemlju držav članic Evropske unije ali Kube, v rokih ter v skladu s pravili in postopki, določenimi z veljavno zakonodajo na področju priseljevanja držav članic Evropske unije in Kube, na zahtevo in brez nepotrebne odlašanja ter nadaljnjih formalnosti, ko je ugotovljeno njihovo državljanstvo;
- (b) svojim državljanom za namen ponovnega sprejema zagotovili ustrezne osebne dokumente.
3. Pogodbenici se strinjata, da bosta na zahtevo in čim prej s pogajanci sklenili sporazum, ki ureja posebne obveznosti v zvezi z vprašanji migracij, vključno s ponovnim sprejemom, za države članice Evropske unije in Kubo.

Člen 35

Konzularna zaščita

Kuba soglaša, da diplomatski in konzularni organi katere koli države članice Evropske unije zagotavljajo konzularno zaščito vsem državljanom druge države članice, ki nima stalnega predstavništva, ki bi zadevni osebi dejansko lahko zagotovilo konzularno zaščito, in sicer pod enakimi pogoji, kot veljajo za državljane navedene države članice Evropske unije.

Člen 36

Civilna družba

Pogodbenici priznavata morebitni prispevek civilne družbe, vključno z akademskim svetom, možganskimi trusti in mediji, k izpolnitvi ciljev tega sporazuma. Strinjata se, da bosta spodbujali ukrepe v podporo tesnejšemu sodelovanju civilne družbe pri oblikovanju in izvajanju ustreznih razvojnih in sektorskih dejavnosti sodelovanja, vključno s krepitvijo zmogljivosti.

NASLOV IV

Družbeni razvoj in socialna kohezija

Člen 37

Družbeni razvoj in socialna kohezija

1. Pogodbenici priznavata, da bi družbeni razvoj moral napredovati vzporedno z gospodarskim razvojem, ter se strinjata, da se sodelovanje nameni spodbujanju socialne kohezije prek zmanjševanja revščine, nepravilnosti, neenakosti in socialne izključenosti, zlasti zaradi doseganja ciljev Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 ter mednarodno dogovorjenega cilja spodbujanja zagotavljanja dostojnega dela za vse. Za doseganje teh ciljev bosta pogodbenici namenili precejšnja finančna sredstva, tako iz sodelovanja kot tudi iz notranjih virov.
2. V ta namen pogodbenici sodelujeta pri spodbujanju in izmenjavi dobrih praks glede:
- (a) gospodarskih politik s socialno vizijo, usmerjenih k bolj vključujoči družbi s pravičnejšo porazdelitvijo dohodkov, da se zmanjšata neenakost in nepravilnost;

- (b) trgovinskih in naložbenih politik ob upoštevanju povezave med trgovino in trajnostnim razvojem ter pravično trgovino, razvojem podeželskih in mestnih državnih in nedržavnih podjetij in njihovih predstavniških organizacij ter družbeno odgovornostjo podjetij;
 - (c) pravičnih in dobrih davčnih politik, ki omogočajo pravičnejšo porazdelitev bogastva in zagotavljajo ustrezne ravni socialnih izdatkov;
 - (d) učinkovitih javnih socialnih odhodkov, ki se navezujejo na jasno opredeljene socialne cilje in k rezultatom usmerjen pristop;
 - (e) izboljšanja in utrjevanja uspešnih socialnih politik in pravičnega dostopa do socialnih storitev za vse v različnih sektorjih, na primer na področju izobraževanja, zdravstva, prehrane, sanitarnih pogojev, stanovanj, pravosodja in socialne varnosti;
 - (f) politik zaposlovanja, usmerjenih k zagotavljanju dostojnega dela za vse v skladu z mednarodnimi in nacionalnimi standardi dela ter ustvarjanju gospodarskih priložnosti s posebnim poudarkom na najrevnejših in najranljivejših skupinah ter najbolj prikrajšanih regijah;
 - (g) bolj vključujočih in celovitih programov socialne zaščite, med drugim na področju pokojnin, zdravstva, nezgod in nezaposlenosti na podlagi načel solidarnosti in nediskriminacije;
 - (h) strategij in politik za boj proti ksenofobiji in diskriminaciji, zlasti na podlagi spola, rase, prepričanja, etnične pripadnosti ali invalidnosti;
 - (i) posebnih politik in programov, namenjenih mladim, da bi se spodbudilo njihovo polno vključevanje v gospodarsko, politično in družbeno življenje.
3. Pogodbenici se strinjata, da bosta spodbujali izmenjavo informacij in izkušenj o vidikih družbenega razvoja ter kohezije v notranjih načrtih ali programih.

Člen 38

Zaposlovanje in socialna zaščita

Pogodbenici se strinjata, da sodelujeta pri spodbujanju zaposlovanja in socialne zaščite z ukrepi in programi, namenjenimi zlasti:

- (a) zagotavljanju dostojnega dela za vse;
- (b) ustvarjanju bolj vključujočih in dobro delujočih trgov dela;
- (c) povečanju obsega socialne zaščite;
- (d) spodbujanju socialnega dialoga;
- (e) zagotavljanju spoštovanja temeljnih standardov dela, opredeljenih v konvencijah Mednarodne organizacije dela;
- (f) reševanju vprašanj v zvezi z neformalno ekonomijo;
- (g) namenjanju posebne pozornosti prikrajšanim skupinam in boju proti diskriminaciji;
- (h) izboljšanju kakovosti človeških virov z izboljšanjem izobraževanja in usposabljanja, vključno z uspešnim poklicnim usposabljanjem;
- (i) izboljšanju zdravstvenih in varnostnih pogojev na delovnem mestu, zlasti s krepitvijo inšpektoratov za delo ter podporo izboljšavam na področju zdravja in varnosti;
- (j) spodbujanju ustvarjanja delovnih mest in razvoju podjetništva s krepitvijo institucionalnega okvira, potrebnega za ustanavljanje podjetij ter omogočanje lažjega dostopa do posojil.

Člen 39

Izobraževanje

1. Pogodbenici se strinjata, da si bosta izmenjevali izkušnje in dobre prakse glede nadaljnega razvoja izobraževanja na vseh ravneh.

2. Pogodbenici se strinjata, da sodelovanje podpira razvoj človeških virov na vseh ravneh izobraževanja, zlasti na visokošolski ravni, vključno s posebnimi potrebami. Pogodbenici spodbujata izmenjavo študentov, raziskovalcev in akademikov v okviru obstoječih programov ter okrepiata razvoj zmogljivosti za posodobitev svojih sistemov visokošolskega izobraževanja.

Člen 40

Javno zdravje

1. Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali na področjih skupnega interesa v zdravstvenem sektorju, zlasti na področju znanstvenih raziskav, upravljanja zdravstvenega sistema, prehrane, farmacevtskih proizvodov, preventivne medicine ter spolnega in reproduktivnega zdravja, vključno s preprečevanjem in obvladovanjem nalezljivih bolezni, kot je HIV/AIDS, nenalezljivih bolezni, kot so rak in srčne bolezni, ter drugih velikih nevarnosti za zdravje, kot so denga, čikungunja in zika. Pogodbenici se tudi strinjata, da bosta sodelovali pri spodbujanju izvajanja mednarodnih zdravstvenih sporazumov, katerih pogodbenici sta.

2. Pogodbenici se strinjata, da bosta posebno pozornost namenili regionalnim dejavnostim in programom, ki se izvajajo na področju javnega zdravja.

Člen 41

Varstvo potrošnikov

Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali na področju varstva potrošnikov z namenom varovanja zdravja ljudi in interesov potrošnikov.

Člen 42

Kultura in dediščina

1. Pogodbenici se zavežeta k spodbujanju sodelovanja na področju kulture, vključno s kulturno dediščino, ob ustreznem upoštevanju njune kulturne raznolikosti. V skladu z njuno zadevno zakonodajo takšno sodelovanje krepi medsebojno razumevanje in medkulturni dialog ter spodbuja uravnotežene kulturne izmenjave in stike z ustreznimi akterji, vključno z organizacijami civilne družbe obeh pogodbenic.

2. Pogodbenici spodbujata sodelovanje na področju umetnosti, literature in glasbe, vključno z izmenjavo izkušenj.

3. Sodelovanje med pogodbenicama se izvaja v skladu z ustreznimi notranjimi določbami o avtorskih pravicah in drugimi določbami v zvezi s kulturnimi zadevami ter mednarodnimi sporazumi, katerih pogodbenici sta.

4. Pogodbenici se strinjata, da bosta spodbujali sodelovanje na področju obnove in trajnostnega upravljanja dediščine. Sodelovanje v skladu z ustreznimi mednarodnimi instrumenti med drugim vključuje tudi zaščito in spodbujanje naravne ter oprijemljive in neoprijemljive kulturne dediščine, vključno s preprečevanjem in ukrepanjem glede nezakonitega trgovanja s kulturno dediščino.

5. Pogodbenici se strinjata, da bosta spodbujali sodelovanje v avdiovizualnem in medijskem sektorju, vključno z radiem in tiskom, s skupnimi pobudami za usposabljanje, avdiovizualni razvoj ter proizvodne in distribucijske dejavnosti, vključno s področjema izobraževanja in kulture.

6. Pogodbenici spodbujata usklajevanje v okviru Unesca z namenom spodbujanja kulturne raznolikosti, med drugim s posvetovanji o ratifikaciji in izvajanju Unescove Konvencije o varovanju in spodbujanju raznolikosti kulturnih izrazov. Sodelovanje vključuje tudi spodbujanje kulturne raznolikosti.

*Člen 43***Osebe v ranljivem položaju**

1. Pogodbenici se strinjata, da pri sodelovanju v korist ranljivih oseb dajeta prednost ukrepom, ki se nanašajo na osebe v ranljivem položaju, vključno z inovativnimi politikami in projekti. Cilji sodelovanja bi morali biti spodbujanje človekovega razvoja, izboljšanje življenjskih pogojev in popolna vključitev zadevnih oseb v družbo.
2. Sodelovanje vključuje izmenjavo izkušenj na področju varstva človekovih pravic, spodbujanje in izvajanje politik za zagotavljanje enakih možnosti za osebe v ranljivem položaju, ustvarjanje gospodarskih priložnosti in spodbujanje posebnih socialnih politik, namenjenih razvoju človeških virov z izobraževanjem in usposabljanjem, ter dostop do osnovnih socialnih storitev, mrež socialne varnosti in pravosodja, s posebnim poudarkom med drugim na invalidih in njihovih družinah, otrocih in starejših.

*Člen 44***Vidik spola**

1. Pogodbenici se strinjata, da sodelovanje prispeva h krepitvi politik, programov in mehanizmov, namenjenih zagotavljanju, izboljšanju in širitvi enake udeležbe in enakih možnosti moških in žensk v političnem, gospodarskem, socialnem in kulturnem življenju, zlasti za učinkovito izvajanje Konvencije o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk ter Pekinške izjave in izhodišč za ukrepanje. Po potrebi se sprejmejo pozitivni ukrepi v podporo ženskam.
2. S sodelovanjem se spodbuja vključevanje vidika spola v vsa ustrezna področja sodelovanja, vključno z javnimi politikami, strategijami in ukrepi razvoja ter kazalniki za merjenje njihovega učinka.
3. S sodelovanjem se tudi podpira enak dostop moških in žensk do vseh storitev in dobrin, ki jim omogočajo, da v celoti uveljavljajo svoje temeljne pravice, na primer v zvezi z izobraževanjem, zdravstvom, poklicnim usposabljanjem, zaposlitvenimi možnostmi, sprejemanjem političnih odločitev, upravljavskimi strukturami in zasebnimi podjetji.
4. Posebna pozornost se nameni programom za preprečevanje in odpravo vseh oblik nasilja nad ženskami.

*Člen 45***Mladi**

1. Sodelovanje med pogodbenicama podpira vse ustrezne politike v zvezi z mladimi. Vključuje podporo usposabljanju in zaposlovanju, družinskim politikam in izobraževanju, zagotavljanju zaposlitvenih možnosti za mlade ter spodbujanju programov za preprečevanje mladoletnega prestopništva ter ponovno vključevanje v gospodarsko in družbeno življenje.
2. Pogodbenici se strinjata, da spodbujata aktivno udeležbo mladih v družbi, tudi pri oblikovanju politik, ki prispevajo k razvoju mladih in vplivajo na njihovo življenje.
3. Obe strani se strinjata, da bosta spodbujali izvajanje programov za spodbujanje sodelovanja med mladinskimi organizacijami, vključno s programi izmenjave.

*Člen 46***Razvoj lokalnih skupnosti**

1. Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali pri spodbujanju trajnostnega razvoja lokalnih skupnosti prek celostnih ukrepov za spodbujanje pobud različnih lokalnih vodilnih akterjev za gospodarski razvoj ter pri spodbujanju črpanja obstoječih virov na ravni lokalnih skupnosti.

2. Sodelovanje lahko podpira ukrepe, kot so:
 - (a) lokalne pobude v skladu z ustreznim območnim strateškim načrtom;
 - (b) krepitev zmogljivosti gospodarskega upravljanja lokalnih produktivnih akterjev in ponudnikov storitev.

NASLOV V

Okolje, obvladovanje tveganja nesreč in podnebne spremembe

Člen 47

Sodelovanje na področju okolja in podnebnih sprememb

1. Pogodbenici se strinjata, da sodelujeta pri varovanju in izboljševanju kakovosti okolja na lokalni, regionalni in globalni ravni, da se doseže trajnostni razvoj.
2. Pogodbenici, ob upoštevanju učinka tega sporazuma, namenjata posebno pozornost povezavi med razvojem in okoljem. Pogodbenici si prizadevata izkoristiti priložnosti, ki jih nudijo naložbe v čiste tehnologije.
3. Sodelovanje olajšuje tudi napredek pri ustreznih mednarodnih konferencah ter spodbuja učinkovito izvajanje večstranskih sporazumov in v njih dogovorjenih načel na področjih, kot so biotska raznovrstnost, podnebne spremembe, dezertifikacija, suša in ravnanje s kemikalijami.
4. Sodelovanje poteka zlasti na področju:
 - (a) ohranjanja in trajnostnega upravljanja naravnih virov, biotske raznovrstnosti in ekosistemov, vključno z gozdovi in ribištvom, ter storitev, ki jih zagotavljajo;
 - (b) boja proti onesnaževanju sladkih in morskih voda, zraka in zemlje, tudi s pomočjo varnega ravnanja z odpadki, odpadnimi vodami, kemikalijami in drugimi nevarnimi snovmi in materiali;
 - (c) globalnih vprašanj, kot so podnebne spremembe, tanjšanje ozonske plasti, dezertifikacija in suša, krčenje gozdov, zaščita obalnih območij, ohranjanje biotske raznovrstnosti in biološka varnost.
5. V tem okviru je namen sodelovanja spodbujati skupne pobude na področju blaženja posledic podnebnih sprememb in prilagajanja nanje, vključno s krepitvijo politik za obvladovanje podnebnih sprememb.
6. Sodelovanje lahko vključuje ukrepe, kot so:
 - (a) spodbujanje dialoga o politiki in njegovega izvajanja, izmenjevanje informacij in izkušenj o okoljski zakonodaji, tehničnih pravilih, čistejši proizvodnji in dobrih okoljskih praksah ter krepitev zmogljivosti za izboljšanje okoljskega upravljanja ter sistemov spremljanja in nadzora v vseh sektorjih na vseh ravneh države;
 - (b) prenos in uporaba trajnostnih čistih tehnologij ter strokovnega znanja in izkušenj, vključno z ustvarjanjem pobud in mehanizmov za inovacije in varstvo okolja;
 - (c) vključitev okoljskih vidikov v druga področja politik, vključno z upravljanjem rabe zemljišč;
 - (d) spodbujanje trajnostnih vzorcev proizvodnje in porabe, tudi prek trajnostne rabe ekosistemov, storitev in blaga;
 - (e) spodbujanje okoljske ozaveščenosti in izobraževanja ter večje udeležbe civilne družbe, zlasti lokalnih skupnosti, pri varstvu okolja in prizadevanjih za trajnostni razvoj;
 - (f) podpora in spodbujanje regionalnega sodelovanja na področju varstva okolja;
 - (g) pomoč pri izvajanju in uveljavljanju večstranskih okoljskih sporazumov, katerih pogodbeni stranki sta pogodbenici.

Člen 48

Obvladovanje tveganja nesreč

1. Pogodbenici priznavata potrebo po obvladovanju vseh tveganj nesreč, ki veljajo za ozemlje ene ali več držav. Pogodbenici potrjujeta skupno zavezanost izboljšanju ukrepov za preprečevanje, blaženje, pripravljenost, odzivanje in obnovo, da bi povečali odpornost svoje družbe in infrastrukture ter po potrebi sodelovali na dvostranski in večstranski politični ravni za izboljšanje rezultatov obvladovanja tveganja nesreč.
2. Pogodbenici se strinjata, da je namen sodelovanja na področju obvladovanja tveganja nesreč zmanjšati ranljivost in tveganja, povečati zmogljivosti za spremljanje in zgodnje opozarjanje ter povečati odpornost Kube proti nesrečam, med drugim s spodbujanjem notranjih prizadevanj in regionalnega okvira za zmanjševanje ranljivosti in odziv na nesreče, z namenom okrepitve regionalnih raziskav in razširjanja dobrih praks na podlagi izkušenj, pridobljenih z zmanjševanjem tveganja nesreč, pripravljenostjo, načrtovanjem, preprečevanjem, odpravljanjem posledic, odzivanjem in rehabilitacijo.

Člen 49

Oskrba z vodo in komunalna ureditev

1. Pogodbenici priznavata potrebo po zagotavljanju razpoložljivosti in trajnostnega upravljanja oskrbe z vodo ter komunalne ureditve za vse, zato se strinjata, da bosta med drugim sodelovali pri:
 - (a) krepitvi zmogljivosti za učinkovito upravljanje omrežij za oskrbo z vodo in komunalno ureditev;
 - (b) učinkih kakovosti vode na kazalnike zdravja;
 - (c) posodobitvi tehnologije v zvezi s kakovostjo vode, od spremljanja do laboratorijev;
 - (d) izobraževalnih programih za spodbujanje ohranitve, racionalne rabe in celostnega upravljanja vodnih virov.
2. Pogodbenici se strinjata, da bosta posebno pozornost namenili regionalnim dejavnostim in programom sodelovanja v tem sektorju.

NASLOV VI

Gospodarski razvoj

Člen 50

Kmetijstvo, razvoj podeželja, ribištvo in akvakultura

1. Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali na področjih kmetijstva, razvoja podeželja, ribištva in akvakulture, med drugim z:
 - (a) izboljšanjem produktivnosti in proizvodnje;
 - (b) povečanjem kakovosti kmetijskih, ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture;
 - (c) razvojem kmetijstva v mestih in predmestjih;
 - (d) krepitvijo proizvodnih verig;
 - (e) razvojem podeželja;
 - (f) spodbujanjem zdravih prehrabnih navad za dvig prehranske ravni;
 - (g) razvojem kmetijskih in ribiških trgov, trgov na debelo in dostopa do finančnih kreditov;
 - (h) spodbujanjem storitev za razvoj podjetništva, in sicer za zadrage, majhne zasebne kmetije in majhne ribiške skupnosti;
 - (i) razvijanjem njihovih trgov in spodbujanjem mednarodnih trgovinskih odnosov;
 - (j) razvijanjem ekološke pridelave;

- (k) razvijanjem trajnostnega kmetijstva in akvakulture ob upoštevanju okoljskih zahtev ter izzivov;
- (l) spodbujanjem znanosti, tehnologije in inovacij na področjih kmetijstva in razvoja podeželja, ribištva in akvakulture ter industrijske predelave teh virov;
- (m) spodbujanjem trajnostnega izkoriščanja in upravljanja ribolovnih virov;
- (n) spodbujanjem dobrih praks v upravljanju ribištva;
- (o) izboljšanjem zbiranja podatkov, da se pri oceni in upravljanju virov staleža rib upoštevajo najboljše razpoložljive znanstvene informacije;
- (p) krepitvijo sistema spremljanja in nadzora v ribištvu;
- (q) bojem proti nezakonitim, neprijavljenim in nereguliranim ribolovnim dejavnostim;
- (r) krepitvijo sodelovanja za zagotavljanje povečanja zmogljivosti za razvoj tehnologij z dodano vrednostjo, ki se uporabljajo za predelavo ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture.

2. Sodelovanje lahko med drugim vključuje zagotavljanje tehničnega strokovnega znanja in podpore, krepitev zmogljivosti ter izmenjavo informacij in izkušenj. Pogodbenici se strinjata, da bosta spodbujali institucionalno sodelovanje in krepitev sodelovanja v mednarodnih organizacijah ter z notranjimi in regionalnimi organizacijami za upravljanje ribištva.

3. Pogodbenici v okviru sodelovanja na področju prehranske varnosti in sodelovanja v kmetijstvu spodbujata analize tveganja ter ustrezne ukrepe za povečanje odpornosti na območjih, ki so izpostavljena nesrečam.

Člen 51

Trajnostni turizem

1. Pogodbenici priznavata pomen sektorja turizma za socialni in gospodarski razvoj lokalnih skupnosti ter velik gospodarski potencial obeh regij za poslovni razvoj na tem področju.
2. V ta namen se pogodbenici strinjata, da bosta sodelovali pri spodbujanju pravičnega in trajnostnega turizma, zlasti pa podpirali:
 - (a) razvoj politik za optimizacijo družbeno-gospodarskih koristi turizma;
 - (b) oblikovanje in usklajevanje turističnih izdelkov z zagotavljanjem nefinančnih storitev, usposabljanja ter tehnične pomoči in storitev;
 - (c) vključevanje okoljskih, kulturnih in družbenih vidikov v razvoj sektorja turizma, kar vključuje tako zaščito kot promocijo kulturne dediščine in naravnih virov;
 - (d) vključevanje lokalnih skupnosti v proces razvoja turizma, zlasti turizma na podeželju in v skupnosti ter ekoturizma;
 - (e) strategije za trženje in promocijo, razvoj institucionalnih zmogljivosti in človeških virov ter spodbujanje mednarodnih standardov;
 - (f) spodbujanje javno-zasebnega sodelovanja in združevanja;
 - (g) razvoj načrtov upravljanja za razvoj notranjega in regionalnega turizma;
 - (h) spodbujanje informacijske tehnologije na področju turizma.

Člen 52

Sodelovanje na področju znanosti, tehnologije in inovacij

1. Pogodbenici si prizadevata za razvoj znanstvenih, tehnoloških in inovacijskih zmogljivosti vseh dejavnosti, ki spadajo na področje obstoječih mehanizmov ali sporazumov o sodelovanju, ki so v skupnem interesu. V ta namen in v skladu s svojimi notranjimi pravili spodbujata izmenjavo informacij in udeležbo svojih organov za raziskave in tehnološki razvoj pri naslednjih dejavnostih sodelovanja:
 - (a) izmenjava informacij o svojih politikah na področju znanosti in tehnologije;
 - (b) skupne raziskovalne in razvojne dejavnosti za spodbujanje znanstvenega napredka ter prenosa tehnologij in strokovnega znanja, vključno z uporabo informacijskih in komunikacijskih tehnologij.
2. Poseben poudarek je na krepitvi človeškega potenciala kot dolgotrajne osnove znanstvene in tehnološke odličnosti ter na vzpostavitvi trajnih vezi med znanstvenimi in tehnološkimi skupnostmi pogodbenic tako na notranji kot na regionalni ravni. V ta namen se spodbujajo izmenjave raziskovalcev in dobrih praks v raziskovalnih projektih.
3. Sodelovanje na znanstvenem, tehnološkem in raziskovalnem področju, kot je ustrezno, zajema raziskovalne centre, visokošolske institucije in druge zainteresirane strani s sedežem v Evropski uniji in na Kubi.
4. Pogodbenici se strinjata, da bosta uporabili vse mehanizme za povečanje količine in kakovosti visokokvalificiranih strokovnjakov, vključno z usposabljanjem, skupnimi raziskavami, štipendijami in izmenjavami.
5. Pogodbenici spodbujata sodelovanje svojih ustreznih subjektov v znanstvenih in tehnoloških programih druge pogodbenice z namenom vzajemno koristne znanstvene odličnosti in v skladu z ustreznimi predpisi, ki urejajo udeležbo subjektov iz tretjih držav.

Člen 53

Prenos tehnologije

1. Pogodbenici se ob priznavanju pomena sodelovanja in tehnične pomoči na področju prenosa tehnologije, vključno s postopki avtomatizacije, strinjata, da bosta sodelovali pri spodbujanju prenosa tehnologije prek akademskih ali poklicnih programov za prenos znanja med njima.
2. Evropska unija olajšuje in spodbuja dostop Kube do raziskovalnih in razvojnih programov, ki so med drugim namenjeni tehnološkemu razvoju.

Člen 54

Energija, vključno z obnovljivo energijo

1. Pogodbenici se ob prepoznavanju vse pomembnejše vloge obnovljive energije in energetske učinkovitih rešitev za trajnostni razvoj strinjata, da je njun skupni cilj spodbujanje sodelovanja na področju energije, med drugim zlasti trajnostnih čistih in obnovljivih virov energije, energetske učinkovitosti, tehnologije za varčevanje z energijo, elektrifikacije podeželja in regionalnega povezovanja energetskih trgov, kot sta ga opredelili pogodbenici in v skladu z notranjo zakonodajo.
2. Sodelovanje lahko med drugim vključuje:
 - (a) politični dialog in sodelovanje v energetskem sektorju, zlasti v zvezi z izboljšanjem in diverzifikacijo oskrbe z energijo ter izboljšanjem energetskih trgov, vključno s proizvodnjo, prenosom in distribucijo;
 - (b) programe za krepitev zmogljivosti, prenos tehnologije in strokovnega znanja, vključno z delom na emisijskih standardih, v energetskem sektorju, zlasti v zvezi energijsko učinkovitostjo in upravljanjem sektorja;
 - (c) spodbujanje varčevanja z energijo, energetske učinkovitosti, obnovljive energije in preučevanja vpliva proizvodnje in porabe energije na okolje, zlasti na biotsko raznovrstnost, gozdarstvo in spremembo rabe zemljišč;

- (d) razvoj pilotnih projektov na področju energije iz obnovljivih virov in energijske učinkovitosti, zlasti solarne in vetrne energije, biomase, vodne energije, energije valovanja in plimovanja;
- (e) programe za izboljšanje splošne ozaveščenosti in znanja družbe o energiji iz obnovljivih virov in energijski učinkovitosti;
- (f) recikliranje ali uporabo trdnih in tekočih odpadkov za proizvodnjo energije.

Člen 55

Promet

1. Pogodbenici se strinjata, da se sodelovanje na področju prometa osredotoča na prestrukturiranje in posodobitev prometnih in z njimi povezanih infrastrukturnih sistemov, poenostavitev in izboljšanje pretoka potnikov in blaga ter zagotavljanje boljšega dostopa do trgov mestnih, zračnih, pomorskih, železniških in cestnih prevoznih storitev in prevoznih storitev na celinskih plovnih poteh z izboljšanjem upravljanja prometa z vidika operativnih in upravnih vprašanj ter spodbujanjem visokih operativnih standardov.
2. Sodelovanje lahko vključuje:
 - (a) izmenjavo informacij o politikah pogodbenic, zlasti v zvezi z mestnim prevozom, medsebojnim povezovanjem in interoperabilnostjo intermodalnih prevoznih omrežij ter drugimi vprašanji skupnega interesa;
 - (b) upravljanje celinskih plovnih poti, cest, železnic, pristanišč in letališč, vključno s primernim sodelovanjem med zadevnimi organi;
 - (c) projekte za prenos evropske tehnologije v sistem za globalno satelitsko navigacijo in centre javnega mestnega prevoza;
 - (d) izboljšanje standardov za varnost in preprečevanje onesnaževanja, vključno s sodelovanjem v ustreznih mednarodnih forumih, katerih cilj je boljše izvajanje mednarodnih standardov;
 - (e) dejavnosti, ki spodbujajo razvoj aeronavtičnega in pomorskega prometa

Člen 56

Posodobitev gospodarskega in socialnega modela

1. Pogodbenici se strinjata, da bosta razvili ukrepe sodelovanja v podporo krepitvi in posodobitvi javne uprave ter gospodarstva Kube. Strinjata se, da bosta podpirali razvoj podjetij in zadrug, s posebnim poudarkom na lokalnem razvoju.
2. To sodelovanje bi lahko potekalo na področjih skupnega interesa, kot so:
 - (a) makroekonomske politike, vključno s fiskalnimi politikami;
 - (b) statistika;
 - (c) informacije o trgovinskih sistemih;
 - (d) ukrepi za pospeševanje trgovine;
 - (e) sistemi in standardi kakovosti;
 - (f) podpora pobudam za lokalni razvoj;
 - (g) kmetijsko-industrijski razvoj;
 - (h) državni nadzor in pregled;
 - (i) organiziranost in delovanje podjetij, vključno z javnimi podjetji.

3. Pogodbenici se strinjata, da bosta spodbujali in podpirali sodelovanje med institucijami, vključno s sektorsko usmerjenimi institucijami, ki spodbujajo instrumente za podporo MSP, zlasti tistih, katerih prizadevanja so namenjena izboljšanju konkurenčnosti, tehnološkim inovacijam, vključevanju v vrednostne verige, dostopu do kredita in usposabljanju ter krepitvi institucionalnih zmogljivosti in institucionalnega okvira. Poleg tega se strinjata, da bosta spodbujali stike med podjetji iz obeh pogodbenic v podporo njihovem vključevanju v mednarodne trge, naložbe in prenos tehnologije.

Člen 57

Statistika

1. Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali pri razvoju boljših statističnih metod in programov v skladu z mednarodno sprejetimi standardi, vključno z zbiranjem, obdelavo, nadzorom kakovosti in razširjanjem statističnih podatkov s ciljem pripraviti kazalnike, ki bodo omogočali boljšo primerjavo med pogodbenicama in jima tako omogočili, da opredelita zahteve statističnih podatkov na področjih, ki jih zajema ta sporazum. Pogodbenici priznavata koristnost dvostranskega sodelovanja v podporo tem ciljem.

2. To sodelovanje lahko med drugim zajema: tehnične izmenjave med nacionalnim statističnim in informacijskim uradom na Kubi ter statističnimi uradi v državah članicah Evropske unije in Eurostatom, vključno z izmenjavo znanstvenikov; razvoj izboljšanih in doslednih metod zbiranja, razčlenitve, analize in razlage podatkov ter organizacijo seminarjev, delovnih skupin ali programov, ki dopolnjujejo statistične zmogljivosti.

Člen 58

Dobro upravljanje na davčnem področju

1. Pogodbenici priznavata načela dobrega upravljanja na davčnem področju in se zavezujeta k njihovem izvajanju, tj. preglednost, izmenjava informacij in poštena davčna konkurenca.

2. V skladu s svojimi pristojnostmi bosta izboljšali mednarodno sodelovanje na davčnem področju, poenostavili pobiranje zakonitih davčnih prihodkov in razvili ukrepe za učinkovito izvajanje minimalnih standardov dobrega upravljanja na davčnem področju.

NASLOV VII

Regionalno povezovanje in sodelovanje

Člen 59

Regionalno sodelovanje

1. Sodelovanje podpira dejavnosti, povezane z razvojem regionalnega sodelovanja med Kubo in njenimi karibskimi sosedami v okviru Cariforuma, zlasti na prednostnih področjih, opredeljenih v Skupni strategiji za partnerstvo med EU in Karibi. Dejavnosti lahko prispevajo tudi k okrepitvi procesa regionalnega povezovanja v Karibih.

2. Sodelovanje krepi vključevanje vseh sektorjev, vključno s civilno družbo, v proces regionalnega sodelovanja in povezovanja v skladu s pogoji, ki jih opredelita pogodbenici, ter vključuje mehanizme posvetovanja in kampanje ozaveščanja.

3. Pogodbenici se strinjata z uporabo vseh obstoječih instrumentov sodelovanja za spodbujanje dejavnosti, ki so namenjene razvoju aktivnega sodelovanja med Evropsko unijo in Kubo ter med Kubo in drugimi državami in/ali regijami v Latinski Ameriki in na Karibih na vseh področjih sodelovanja, ki jih ureja ta sporazum. Pogodbenici se strinjata, da posebno pozornost namenita programom regionalnega sodelovanja na področju raziskav in inovacij ter izobraževanja ter nadaljnjemu razvoju območja znanja Evropska unija-Latinska Amerika in Karibi (EU-LAK) s pobudami, kot sta skupni raziskovalni prostor in skupni visokošolski prostor. Pri dejavnostih regionalnega in dvostranskega sodelovanja si prizadevata za medsebojno dopolnjevanje.

4. Pogodbenici si izmenjujeta mnenja in sodelujeta z namenom, da bi se dogovorili o skupnih ukrepih v okviru večstranskih forumov in jih razvijali.

DEL IV

TRGOVINA IN TRGOVINSKO SODELOVANJE

Člen 60

Cilji

Pogodbenici se strinjata, da so cilji sodelovanja na področju trgovine zlasti:

- (a) krepitev njunih trgovinskih in gospodarskih odnosov, zlasti s spodbujanjem dialoga o trgovinskih zadevah in spodbujanjem povečanih trgovinskih tokov med pogodbenicama;
- (b) podpiranje vključevanja Kube v svetovno gospodarstvo;
- (c) spodbujanje razvoja in raznolikosti trgovine znotraj regije ter trgovine z Evropsko unijo;
- (d) krepitev prispevka trgovine k trajnostnemu razvoju, vključno z okoljskimi in družbenimi vidiki;
- (e) spodbujanje diverzifikacije kubanskega gospodarstva in spodbujanje ustreznega poslovnega okolja;
- (f) spodbujanje večjih naložbenih tokov z razvojem privlačnega in stabilnega okolja za vzajemne naložbe s pomočjo dialoga, namenjenega spodbujanju razumevanja in sodelovanja pri investicijskih vprašanjih ter spodbujanju nediskriminatornega naložbenega režima.

NASLOV I

Trgovina

Člen 61

Trgovina, ki temelji na pravilih

1. Pogodbenici priznavata, da znatno znižanje carin in drugih ovir za trgovino ter odprava diskriminatorne obravnave v mednarodnih trgovinskih odnosih služita kot sredstvo za spodbujanje rasti, gospodarske diverzifikacije in blaginje.
2. Pogodbenici ponovno potrjujeta, da je v njunem skupnem interesu, da trgujeta v skladu z večstranskim trgovinskim sistemom, ki temelji na pravilih, v okviru katerega sta odgovorni za ohranjanje prevlade pravil ter njihovega učinkovitega, pravičnega in uravnoteženega izvajanja.

Člen 62

Obravnava po načelu države z največjimi ugodnostmi

1. Vsaka pogodbenica prizna obravnavo po načelu države z največjimi ugodnostmi za blago druge pogodbenice v skladu s členom I Splošnega sporazuma o tarifah in trgovini iz leta 1994, vključno z njegovimi pojasnjevalnimi opombami, ki so smiselno vključene v ta sporazum in so njegov sestavni del.
2. Odstavek 1 se ne uporablja za preferencialno obravnavo, ki jo katera koli pogodbenica odobri za blago iz druge države v skladu s sporazumi STO.

Člen 63

Nacionalna obravnava

Vsaka pogodbenica prizna nacionalno obravnavo za blago druge pogodbenice v skladu s členom III Splošnega sporazuma o tarifah in trgovini iz leta 1994, vključno z njegovimi pojasnjevalnimi opombami, ki so smiselno vključene v ta sporazum in so njegov sestavni del.

*Člen 64***Preglednost**

1. Pogodbenici ponovno potrjujeta načelo preglednosti pri uporabi svojih trgovinskih ukrepov in se strinjata, da bi bilo treba politike in predpise, ki zadevajo zunanjo trgovino, jasno predstaviti in razložiti.
2. Pogodbenici se strinjata, da bi zainteresirane skupine morale imeti možnost, da so obveščene o predpisih vsake pogodbenice, ki vplivajo na mednarodno trgovino.

*Člen 65***Olajševanje trgovine**

Pogodbenici potrjujeta svojo zavezanost Sporazumu STO o olajševanju trgovine.

*Člen 66***Tehnične ovire v trgovini**

1. Pogodbenici potrjujeta svojo zavezanost pravicam in obveznostim iz Sporazuma STO o tehničnih ovirah v trgovini (v nadaljnjem besedilu: Sporazum WTO/TBT).
2. Določbe tega člena se uporabljajo za tehnične predpise, standarde in postopke ugotavljanja skladnosti, kot so opredeljeni v Sporazumu WTO/TBT.
3. Pogodbenici priznavata pomen učinkovitih mehanizmov za sporočanje ter izmenjavo informacij o tehničnih predpisih, standardih in postopkih ugotavljanja skladnosti v skladu s Sporazumom WTO/TBT.

*Člen 67***Sanitarni in fitosanitarni ukrepi**

1. Pogodbenici ponovno potrjujeta pravice, obveznosti, načela in cilje Sporazuma o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov, Mednarodne konvencije o varstvu rastlin, Komisije za Codex Alimentarius in Svetovne organizacije za zdravje živali.
2. Pogodbenici priznavata pomen učinkovitih mehanizmov za posvetovanje, obveščanje in izmenjavo informacij v zvezi s sanitarnimi in fitosanitarnimi ukrepi ter ukrepi za dobro počutje živali v okviru pristojnih mednarodnih organizacij.

*Člen 68***Trgovinska zaščita**

Pogodbenici ponovno potrjujeta svoje zaveze in obveznosti iz naslednjih sporazumov STO: Sporazuma o zaščitnih ukrepih, Sporazuma o subvencijah in izravnalnih ukrepih ter Sporazuma o izvajanju člena VI Splošnega sporazuma o tarifah in trgovini iz leta 1994.

*Člen 69***Revizijska klavzula**

Pogodbenici lahko s skupnim dogovorom spremenita in revidirata ta del, da bi poglobili svoje trgovinske in naložbene odnose.

Člen 70

Klavzula o splošnih izjemah

Pogodbenici potrjujeta, da so njune obstoječe pravice in obveznosti iz člena XX Splošnega sporazuma o tarifah in trgovini iz leta 1994 in njegovih pojasnjevalnih opomb smiselno vključene v ta sporazum in so njegov sestavni del.

NASLOV II

Sodelovanje, povezano s trgovino

Člen 71

Carina

1. Pogodbenici spodbujata in olajšujeta sodelovanje med svojimi carinskimi službami, da bi zagotovile varnost na mejah, poenostavitev carinskih postopkov in olajševanje zakonite trgovine, ob tem pa ohranile nadzorne zmogljivosti.
2. V okviru sodelovanja potekajo med drugim tudi:
 - (a) izmenjava informacij o carinski zakonodaji in postopkih, zlasti na naslednjih področjih:
 - (i) poenostavitev in posodobitev carinskih postopkov;
 - (ii) poenostavitev tranzitnih gibanj;
 - (iii) uveljavljanje pravic intelektualne lastnine s strani carinskih organov;
 - (iv) odnosi s poslovno skupnostjo;
 - (v) prosti promet blaga in regionalno povezovanje;
 - (vi) organizacija v zvezi s carinskimi kontrolami na mejah;
 - (b) razvijanje skupnih pobud na skupno dogovorjenih področjih;
 - (c) spodbujanje usklajevanja med vsemi ustreznimi mejnimi organi, tako znotraj kot tudi zunaj meja.
3. Pogodbenici zagotavljata vzajemno upravno pomoč v carinskih zadevah. V ta namen lahko z medsebojnim dogovorom vzpostavita dvostranske instrumente.

Člen 72

Sodelovanje v zvezi z olajševanjem trgovine

1. Pogodbenici potrjujeta svojo zavezanost okrepitvi sodelovanja na področju olajševanja trgovine z namenom zagotoviti, da ustrezna zakonodaja, postopki in upravne zmogljivosti carinskih organov prispevajo k izpolnitvi ciljev učinkovitega nadzora in olajševanja trgovine.
2. Pogodbenici se strinjata, da bosta med drugim sodelovali pri:
 - (a) krepitvi zmogljivosti in zagotavljanju strokovnega znanja pristojnim organom na področju carine, vključno z izdajanjem potrdil in preverjanjem porekla, ter pri tehničnih vprašanjih za uveljavljanje regionalnih carinskih postopkov;
 - (b) uporabi mehanizmov in sodobnih carinskih tehnik, vključno z ocenjevanjem tveganja, vnaprejšnjimi zavezujočimi odločbami, poenostavljenimi postopki za vnos in sprostitev blaga, carinskim nadzorom in metodami revizije v podjetjih;
 - (c) uvedbi postopkov in praks, ki čim bolj odražajo mednarodna pravila, instrumente in standarde, ki veljajo na področju carine in trgovine, med drugim vključno s Sporazumom STO o olajševanju trgovine, Mednarodno konvencijo o poenostavitvi in uskladitvi carinskih postopkov, kot je bila spremenjena (revidirana Kjotska konvencija), in Okvirom Svetovne carinske organizacije o standardih za zaščito in olajševanje svetovne trgovine;
 - (d) informacijskih sistemih in avtomatizaciji carinskih in drugih trgovinskih postopkov, zlasti pri izvajanju ukrepov za olajšanje trgovine za pooblaščen izvajalce in informacijske storitve.

Člen 73

Intelektualna lastnina

1. Pogodbenici priznavata pomen tehničnega sodelovanja na področju intelektualne lastnine, vključno z zaščito geografskih označb, in se strinjata, da bosta v okviru medsebojno dogovorjenih pogojev sodelovali pri ustreznih posebnih projektih sodelovanja, in sicer v skladu z notranjo zakonodajo pogodbenic ter v skladu z mednarodnimi sporazumi, katerih pogodbenici sta.
2. Pogodbenici se strinjata, da bosta spodbujali institucionalno sodelovanje, izmenjavo informacij, tehnično pomoč, krepitev zmogljivosti in usposabljanje. Pogodbenici se strinjata, da se tehnično sodelovanje izvaja v skladu z njunimi družbeno-gospodarskimi stopnjami razvoja, prednostnimi nalogami in razvojnimi potrebami.
3. Pogodbenici se strinjata, da bo sodelovanje prispevalo k pospeševanju tehnoloških inovacij ter prenosu in razširjanju tehnologije v vzajemno korist proizvajalcev in uporabnikov tehnološkega znanja, in sicer na način, ki vodi k družbeni in gospodarski blaginji ter uravnoveženim pravicam in obveznostim.

Člen 74

Sodelovanje v zvezi s tehničnimi ovirami v trgovini

1. Pogodbenici priznavata pomen sodelovanja in tehnične pomoči v zvezi s tehničnimi ovirami v trgovini ter se strinjata, da bosta spodbujali sodelovanje med svojimi organi, odgovornimi za standardizacijo, meroslovje, akreditacijo in ugotavljanje skladnosti.
2. Pogodbenici se strinjata, da bosta med drugim sodelovali pri:
 - (a) krepitvi zmogljivosti in zagotavljanju strokovnega znanja, vključno z razvojem in krepitvijo ustrezne infrastrukture ter zagotavljanjem usposabljanja in tehnične pomoči na področjih tehničnih predpisov, standardizacije, ugotavljanja skladnosti, akreditacije in meroslovja, med drugim za olajšanje razumevanja in skladnosti z zahtevami Evropske unije;
 - (b) spodbujanju sodelovanja pristojnih organov v okviru ustreznih mednarodnih organizacij;
 - (c) izmenjavi informacij, izkušenj in dobrih praks;
 - (d) razvoju skupnih stališč;
 - (e) zagotavljanju usklajenih in poenotenih tehničnih predpisov ter postopkov ugotavljanja skladnosti;
 - (f) odpravljanju nepotrebnih ovir v trgovini.

Člen 75

Varnost hrane, sanitarne in fitosanitarne zadeve ter dobro počutje živali

1. Pogodbenici spodbujata sodelovanje in usklajevanje med pristojnimi organi, vključno v okviru ustreznih mednarodnih organizacij, v zvezi z varnostjo hrane, sanitarnimi in fitosanitarnimi zadevami ter dobrim počutjem živali v korist njunih dvostranskih trgovinskih odnosov. Spodbujata sodelovanje z namenom priznavanja enakovrednosti in usklajevanja sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov ter zagotavljata svetovalno in tehnično pomoč pri izvajanju teh ukrepov.
2. Cilj sodelovanja v zvezi z varnostjo hrane, sanitarnih in fitosanitarnih zadev in dobrim počutjem živali je krepitev zmogljivosti vsake pogodbenice, da se izboljša dostop do trga druge pogodbenice ob zaščiti ravni varovanja ljudi, živali in rastlin ter dobrega počutja živali.
3. Sodelovanje lahko med drugim vključuje:
 - (a) zagotavljanje strokovnega znanja o zakonodajnih in tehničnih zmogljivosti za razvoj in izvrševanje zakonodaje, razvoj uradnih sanitarnih in fitosanitarnih nadzornih sistemov – vključno s programi izkoreninjanja, sistemi varnosti hrane in opozorili – ter zagotavljanje strokovnega znanja o dobrem počutju živali;
 - (b) spodbujanje razvoja in krepitve institucionalnih in upravnih zmogljivosti na Kubi, vključno z nadzornimi zmogljivostmi, da se izboljša njen sanitarni in fitosanitarni status;

- (c) razvijanje zmogljivosti za izpolnjevanje sanitarnih in fitosanitarnih zahtev na Kubi, da se izboljša dostop do trga druge pogodbenice in hkrati zavaruje raven zaščite;
- (d) krepitev uradnega sistema nadzora za izvoz v Evropsko unijo s povečanjem analitičnih zmogljivosti in upravljanjem nacionalnih laboratorijev, da se doseže izpolnjevanje zahtev zakonodaje Evropske unije;
- (e) svetovanje in zagotavljanje tehnične pomoči o sanitarnem in fitosanitarnem regulativnem sistemu Evropske unije ter o izvajanju standardov, ki se zahtevajo na trgu Evropske unije;
- (f) spodbujanje sodelovanja v okviru ustreznih mednarodnih organizacij (Odbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe Sporazuma STO o sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih, Mednarodna konvencija o varstvu rastlin, Svetovna organizacija za zdravje živali in Komisija za Codex Alimentarius) z namenom, da se poveča uporaba mednarodnih standardov.

Člen 76

Tradicionalno in obrtniško blago

Pogodbenici priznavata pomen sodelovanja pri spodbujanju proizvodnje tradicionalnega in obrtniškega blaga.

Zlasti se lahko sodelovanje osredotoči na naslednja področja:

- (a) razvoj zmogljivosti za olajševanje priložnosti učinkovitega dostopa do trga za obrtniško blago;
- (b) podpora mikro, malim in srednjim podjetjem iz mestnih in podeželskih sektorjev, ki proizvajajo in izvažajo obrtniško blago, vključno s krepitevijo pristojnih podpornih institucij;
- (c) spodbujanje ohranjanja tradicionalnega blaga;
- (d) izboljšanje poslovne uspešnosti proizvajalcev obrtniškega blaga.

Člen 77

Trgovina in trajnostni razvoj

1. Pogodbenici priznavata prispevek k cilju trajnostnega razvoja, ki je mogoč s spodbujanjem trgovinske, okoljske in socialne politike, ki se medsebojno podpirajo.
2. Za dopolnitev dejavnosti iz naslovov III in IV dela III se pogodbenici strinjata, da bosta med drugim sodelovali pri:
 - (a) oblikovanju programov in ukrepov glede izvajanja ter izvrševanja trgovinskih vidikov večstranskih okoljskih sporazumov in okoljskih zakonov;
 - (b) spodbujanju oblikovanja ugodnega okvira za trgovino z blagom in storitvami, ki prispevajo k trajnostnemu razvoju, vključno z razširjanjem praks družbene odgovornosti podjetij;
 - (c) spodbujanju trgovine z izdelki iz trajnostno upravljanih naravnih virov, vključno z učinkovitimi ukrepi za ohranjanje in trajnostno upravljanje prostoživečih živali, ribištva in gozdarstva ter oblikovanja ukrepov za boj proti nezakoniti trgovini, ki vpliva na okolje, vključno z izvršilnimi dejavnostmi in carinskim sodelovanjem;
 - (d) krepitevi institucionalnih zmogljivosti za analize in ukrepanje na področju trgovine in trajnostnega razvoja.

Člen 78

Sodelovanje v zvezi s trgovinsko zaščito

Pogodbenici se strinjata, da bosta sodelovali na področju trgovinske zaščite z izmenjavo izkušenj, tehnično pomočjo in krepitevijo zmogljivosti.

Člen 79

Pravila o poreklu

Pogodbenici priznavata, da imajo pravila o poreklu pomembno vlogo v mednarodni trgovini, in se strinjata, da bosta sodelovali z zagotavljanjem tehnične pomoči in krepitev zmogljivosti ter izmenjavo izkušenj na tem področju.

Člen 80

Naložbe

Pogodbenici spodbujata večji naložbeni tok prek vzajemnega poznavanja ustrezne zakonodaje ter razvoja privlačnega in predvidljivega okolja za vzajemne naložbe na podlagi dialoga, namenjenega spodbujanju razumevanja in sodelovanja pri investicijskih vprašanjih ter spodbujanju stabilnega, preglednega in nediskriminatornega poslovnega in naložbenega režima.

DEL V

INSTITUCIONALNE IN KONČNE DOLOČBE

Člen 81

Skupni svet

1. Ustanovi se Skupni svet. Ta nadzoruje doseganje ciljev tega sporazuma in njegovo izvajanje. Sestaja se na ministrski ravni v rednih časovnih presledkih, ki niso daljši od dveh let, in izredno, kadar to zahtevajo okoliščine, če se pogodbenici tako dogovorita.
2. Skupni svet preuči kakršna koli pomembna vprašanja, ki se pojavijo v okviru tega sporazuma, ter kakršna koli druga dvostranska, večstranska ali mednarodna vprašanja skupnega interesa.
3. Skupni svet sestavljajo predstavniki pogodbenic na ministrski ravni v skladu z notranjimi določbami pogodbenic in ob upoštevanju posebnih vprašanj, ki naj bi se obravnavala na srečanjih.
4. Skupni svet določi svoj poslovnik.
5. Skupnemu svetu v skladu z določbami poslovnika predsedujeta izmenično po eno sejo predstavnik Evropske unije in predstavnik Republike Kube.
6. Za doseganje ciljev tega sporazuma je Skupni svet pristojen za sprejemanje odločitev. Takšne odločitve so zavezujoče za pogodbenici, ki sprejmeta vse potrebne ukrepe za njihovo izvajanje.
7. Skupni svet lahko daje tudi ustrezna priporočila.
8. Skupni svet sprejme odločitve in priporočila z medsebojnim dogovorom med pogodbenicama. Ta postopek se uporablja za vse druge upravljalne organe, ustanovljene s tem sporazumom.

Člen 82

Skupni odbor

1. Skupnemu svetu pri opravljanju nalog pomaga Skupni odbor, ki ga sestavljajo predstavniki pogodbenic na ravni visokih uradnikov, ob upoštevanju posebnih vprašanj, ki naj bi se obravnavala na srečanjih.
2. Skupni odbor je odgovoren za splošno izvajanje tega sporazuma.
3. Skupni svet sprejme poslovnik Skupnega odbora.
4. Skupni odbor je pristojen za sprejemanje odločitev v primerih, ko mu tako pooblastilo podeli Skupni svet.

5. Skupni odbor se običajno sestaja enkrat letno, da opravi celovit pregled izvajanja tega sporazuma, in sicer na dan in z dnevnim redom, o katerih se pogodbenici dogovorita vnaprej, izmenično eno leto v Bruslju in eno leto na Kubi. Z medsebojnim dogovorom se lahko na zahtevo ene od pogodbenic skličejo posebna srečanja. Skupnemu odboru predsedujeta izmenično po eno sejo predstavnik Unije in predstavnik Republike Kube.

Člen 83

Pododbori

1. Skupni odbor lahko ustanovi pododbore, ki mu pomagajo pri opravljanju nalog. Lahko spremeni naloge pododbora ali pododbor razpusti.
2. Pododbori se na ustrezni ravni sestanejo enkrat na leto ali na zahtevo katere koli pogodbenice ali Skupnega odbora. Srečanja potekajo izmenično v Bruslju ali na Kubi. Srečanja lahko potekajo tudi prek kakršnih koli tehnoloških sredstev, ki jih imata pogodbenici.
3. Pododborom izmenično predseduje predstavnik pogodbenic, in sicer za obdobje enega leta.
4. Ustanovitev ali obstoj pododbora pogodbenicama ne preprečuje, da katero koli zadevo neposredno predložita Skupnemu odboru.
5. Skupni odbor sprejme poslovnik, ki določi sestavo in naloge takšnih pododborov ter način njihovega delovanja, kolikor to ni predvideno s tem sporazumom.
6. Ustanovi se Pododbor za sodelovanje. Skupnemu odboru pomaga pri izvajanju njegovih nalog iz dela III tega sporazuma. Prav tako:
 - (a) obravnava kakršno koli vprašanje v zvezi s sodelovanjem, za katero ga pooblasti Skupni odbor;
 - (b) spremlja splošno izvajanje dela III tega sporazuma;
 - (c) preuči kakršna koli povezana vprašanja v zvezi s sodelovanjem, ki bi lahko vplivala na izvajanje dela III tega sporazuma.

Člen 84

Opredelitev izraza „pogodbenici“

V tem sporazumu izraz „pogodbenici“ pomeni Evropsko unijo ali njene države članice oziroma Evropsko unijo in njene države članice v skladu z njihovimi pristojnostmi na eni strani ter Republiko Kubo na drugi strani.

Člen 85

Izpolnjevanje obveznosti

1. Pogodbenici sprejmeta kakršne koli splošne ali posebne ukrepe za izpolnitev svojih obveznosti iz tega sporazuma ter sta odgovorni za doseganje ciljev iz tega sporazuma.
2. Če pogodbenica meni, da druga pogodbenica ni izpolnila obveznosti iz tega sporazuma, lahko sprejme ustrezne ukrepe. Preden to stori, mora razen v posebno nujnih primerih Skupnemu svetu v 30 dneh predložiti vse ustrezne informacije, potrebne za temeljito preučitev položaja, da se najde rešitev, ki je sprejemljiva za pogodbenici. Pri izbiri ukrepov imajo prednost tisti, ki najmanj ovirajo izvajanje tega sporazuma. O takšnih ukrepih je takoj obveščena druga pogodbenica, pri čemer se na zahtevo druge pogodbenice o njih posvetuje Skupni odbor.
3. Pogodbenici se strinjata, da izraz „posebno nujni primeri“ v odstavku 2 tega člena pomeni resno kršitev tega sporazuma s strani ene od pogodbenic. Poleg tega pogodbenici soglašata, da izraz „ustrezni ukrepi“ iz odstavka 2 pomeni ukrepe, sprejete v skladu z mednarodnim pravom. Razume se, da se prekinitev Sporazuma uporabi kot zadnja možnost. Resna kršitev sporazuma zajema:
 - (a) zavračanje izvajanja sporazuma v celoti ali delno, ki ni sankcionirano s splošnimi pravili mednarodnega prava;

(b) kršenje bistvenih elementov tega sporazuma, kot so opisani v členu 1(5) in členu 7.

4. Če pogodbenica v posebno nujnem primeru sprejme ukrep, lahko druga pogodbenica zahteva sklic nujnega srečanja pogodbenc v 15 dneh.

Člen 86

Začetek veljavnosti, začasna uporaba, trajanje in odpoved

1. Pogodbenci odobrita ta sporazum v skladu s svojimi notranjimi pravnimi postopki.
2. Ta sporazum začne veljati prvi dan drugega meseca, ki sledi dnevu, na katerega sta se pogodbenici medsebojno obvestili o zaključku notranjih pravnih postopkov iz odstavka 1.
3. Ne glede na odstavek 2 uporabljata Evropska unija in Kuba ta sporazum začasno v celoti ali delno, kot je določeno v tem odstavku, do začetka njegove veljavnosti ter v skladu s svojimi notranjimi postopki in zakonodajo.

Začasna uporaba se začne prvi dan drugega meseca, ki sledi dnevu, na katerega se Evropska unija in Kuba medsebojno uradno obvestita o naslednjem:

- (a) za Unijo: o zaključku notranjih postopkov, potrebnih za ta namen, z navedbo delov Sporazuma, ki se uporabljajo začasno, ter
 - (b) za Kubo: o zaključku notranjih postopkov, potrebnih za ta namen, s potrditvijo, da se strinja z deli Sporazuma, ki se uporabljajo začasno.
4. Ta sporazum velja za nedoločen čas. Katera koli od pogodbenc lahko v pisni obliki uradno obvesti drugo pogodbenico o svojem namenu, da bo odpovedala ta sporazum. Odpoved začne veljati šest mesecev po datumu uradnega obvestila.
 5. Uradna obvestila v skladu s tem členom se pošljejo, v primeru Evropske unije, generalnemu sekretariatu Sveta Evropske unije oziroma, v primeru Republike Kube, kubanskemu Ministrstvu za zunanje zadeve, ki sta depozitarja tega sporazuma.

Člen 87

Sprememba

Ta sporazum se lahko spremeni s pisnim dogovorom med pogodbenicama. Take spremembe začnejo veljati na datum, o katerem se dogovorita pogodbenici, ter po izpolnitvi zadevnih zakonskih zahtev in postopkov.

Člen 88

Ozemeljska uporaba

Ta sporazum se uporablja na eni strani na ozemljih, na katerih se uporabljata Pogodba o Evropski uniji in Pogodba o delovanju Evropske unije, v skladu s pogoji, opredeljenimi v navedenih pogodbah, in na drugi strani na ozemlju Republike Kube.

Člen 89

Verodostojna besedila

Ta sporazum je sestavljen v dveh izvodih v angleškem, bolgarskem, češkem, danskem, estonskem, finskem, francoskem, grškem, hrvaškem, italijanskem, latvijskem, litovskem, madžarskem, malteškem, nemškem, nizozemskem, poljskem, portugalskem, romunskem, slovaškem, slovenskem, španskem in švedskem jeziku, pri čemer so besedila v vseh teh jezikih enako verodostojna.

V POTRDITEV TEGA so spodaj podpisani, ki so bili v ta namen ustrezno pooblašeni, podpisali ta sporazum.

Voor het Koninkrijk België

Pour le Royaume de Belgique

Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

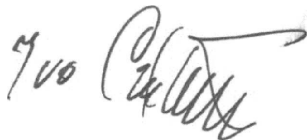
Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

За Република България

Za Českou republiku

For Kongeriget Danmark

Für die Bundesrepublik Deutschland

Eesti Vabariigi nimel

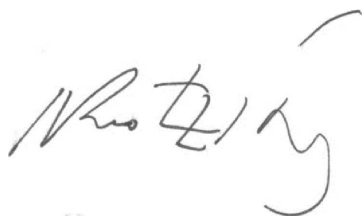

Thar cheann Na hÉireann

For Ireland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

Por el Reino de España

Pour la République française

Za Republiku Hrvatsku

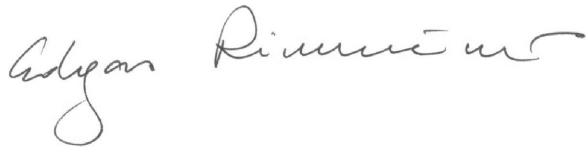
Per la Repubblica italiana

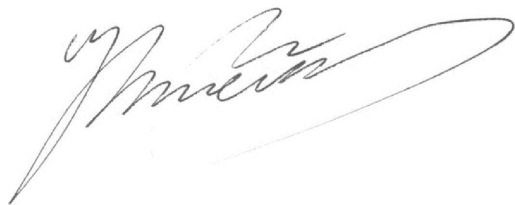
Για την Κυπριακή Δημοκρατία

Latvijas Republikas vārdā –

Lietuvos Respublikos vardu

Pour la Grand-Duché de Luxembourg

Magyarország részéről

Għar-Repubblika ta' Malta

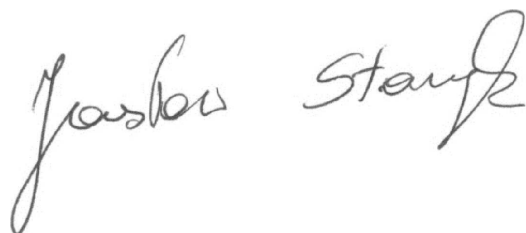
Voor het Koninkrijk der Nederlanden

Für die Republik Österreich

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Pela República Portuguesa

Pentru România

Za Republiko Slovenijo

Za Slovenskú republiku

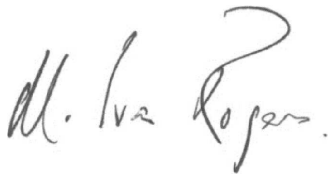
Suomen tasavallan puolesta
För Republiken Finland

För Konungariket Sverige

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

За Европейския съюз
Por la Unión Europea
Za Evropskou unii
For Den Europæiske Union
Für die Europäische Union
Euroopa Liidu nimel
Για την Ευρωπαϊκή Ένωση
For the European Union
Pour l'Union européenne
Za Europsku uniju
Per l'Unione europea
Eiropas Savienības vārdā –
Europos Sąjungos vardu
Az Európai Unió részéről
Għall-Unjoni Ewropea
Voor de Europese Unie
W imieniu Unii Europejskiej
Pela União Europeia
Pentru Uniunea Europeană
Za Európsku úniu
Za Evropsko unijo
Euroopan unionin puolesta
För Europeiska unionen

Por la República de Cuba